

Analýza hospodaření obce

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Radka Redlichová, Ph.D.

Vypracovala:

Veronika Hurbišová

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Analýza hospodaření obce** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne

Veronika Hurbišová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Radce Redlichové, Ph.D., za metodické vedení, cenné rady, připomínky a odborné konzultace. Poděkování patří také zástupkyni vedoucího finančního odboru města Uherský Brod, Věře Botlíkové, za poskytnutá data pro bakalářskou práci.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na hospodaření vybrané obce Uherský Brod. Hlavní cíl spočívá ve zhodnocení finanční situace ve zvolené osmileté časové řadě pomocí finanční analýzy. Ze zjištěných nedostatků jsou navržena opatření, která mohou pomoci hospodaření obce zlepšit. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí – literární rešerše a praktická část. Literární rešerše je zaměřena na problematiku obce, jejího rozpočtu a je v návaznosti na část praktickou. Praktická část se věnuje analýze rozpočtu a výpočtům finančních ukazatelů. Z celkové analýzy rozpočtu byl zjištěn deficitní charakter rozpočtu v posledních sledovaných letech (vyjma roku 2013). První finanční ukazatel, běžná likvidita, vykazuje od roku 2010 nevyhovující hodnoty, kdy ukazatel klesl pod limit stanovený Ministerstvem financí. Zlepšení se Uherský Brod dočkal v posledním sledovaném roce. Zadluženost obce je druhý sledovaný ukazatel. Dosahuje uspokojivých hodnot, neboť nebyl překročen limit Ministerstva financí.

Klíčová slova

Obec, rozpočet, příjmy, výdaje, finanční analýza, kvalita života.

Abstract

Thesis is focused on management of the selected town Uhersky Brod. The main goal is to evaluate a financial situation in a eight year period, using financial analysis. New arrangements were suggested based on detected deficiencies and these arrangements can improve the management of the town. The thesis is divided into two major parts – literary recherche and practical section. The literary recherche is focused on the town matters, its budget, and is connected to the practical part. The practical part is devoted to a budget analysis and computation of financial indicators which are used for evaluation of financial situation. The deficit character of the budget was found from the overall budget analysis (excluding year 2013). The first financial indicator, current ratio, shows incompatible values since 2010 when the indicator dropped out of the limit of the Ministry of Finance. An improvement for Uhersky Brod came in the last tracked year. The town debt is another monitored indicator. The outcome achieved satisfies the limit of the Ministry of Finance.

Keywords

Town, budget, income, outcome, financial analysis, quality of life.

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíle práce a metodika	9
3	Literární rešerše	10
3.1	Územní samospráva	10
3.2	Obec	11
3.2.1	Majetek obcí	12
3.2.2	Hospodaření s majetkem obcí.....	12
3.2.3	Spolupráce obcí.....	13
3.2.4	Orgány obce.....	13
3.3	Územní rozpočet.....	17
3.3.1	Rozpočtový proces.....	18
3.3.2	Rozpočtová skladba.....	19
3.3.3	Rozpočtové určení 2013–2015.....	20
3.3.4	Příjmy územního rozpočtu	23
3.3.5	Výdaje územního rozpočtu.....	26
3.4	Trvale udržitelný rozvoj	31
3.5	Kvalita života.....	31
3.6	Strategické plánování	32
3.7	Finanční analýza obce	33
3.7.1	Ukazatel likvidity.....	34
3.7.2	Ukazatel zadluženosti.....	35
4	Praktická část a výsledky práce	36
4.1	Charakteristika Uherského Brodu	36
4.1.1	Demografická analýza	37
4.1.2	Současná občanská vybavenost.....	38

4.1.3	Městský úřad Uherského Brod.....	38
4.2	Finanční analýza	39
4.2.1	Analýza příjmové strany rozpočtu	41
4.2.2	Analýza výdajové strany rozpočtu	48
4.2.3	Monitorující ukazatele	51
5	Diskuze	56
5.1	Návrhy na zvýšení příjmové strany	57
5.2	Návrhy na snížení výdajové strany	59
6	Závěr	61
7	Seznam obrázků	63
8	Seznam tabulek	64
8	Seznam grafů	65
9	Seznam použité literatury	66
9.1	Knižní zdroje	66
9.2	Internetové zdroje	67
9.3	Právní předpisy.....	69
9.4	Další zdroje	69
10	Seznam použitých zkratk	70

1 Úvod

Na území České republiky se nachází k roku 2013 celkem 6253 obcí. Toto číslo prochází neustálým vývojem, neboť v mnoha případech dochází ke slučování více obcí v jednu či naopak k jejich rozdělení. Obce mají dlouhou historii, ovšem zásadní změna nastala po listopadu 1989. Rok 1990 je pro obce velmi významný, jelikož nastala reforma veřejné správy. Tato reforma je proces, který s sebou nese hlavní úkol a to decentralizaci a snahu zvýšit efektivnost výkonu veřejné správy. Došlo ke zrušení národních výborů a naopak ke vzniku samosprávných obcí s obecními úřady.

Definice obce by měla být pro každého občana známá. Pod tímto pojmem si většina představí trvale osídlené a ohraničené území, které hospodaří se svým majetkem a má určité pravomoci. Mimo tuto základní charakteristiku lze obec specifikovat jako veřejnoprávní korporaci, která je základní jednotkou veřejné správy a nese znaky typické pro tento základní stupeň územní samosprávy. Schopnost vlastnit majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu, který je hlavní ekonomický nástroj, je v rámci této práce považován za nejdůležitější. Vyjadřuje všechny finanční vztahy. Sestavení a schválení se řadí mezi nejdůležitější úkoly obce. Velmi důležitý je fakt, že dle zákona je povinnost obce zveřejnit návrh rozpočtu před jeho projednáváním zastupitelstvem, a také zpřístupnit již schválený rozpočet. Tato povinnost umožní občanům, aby se k rozpočtu mohli vyjádřit, ale také například porovnávat a hlídat finanční situaci.

Rozpočet je sestavován na období jednoho kalendářního roku a může být vyrovnaný, přebytkový či schodkový. Ve třetím případě se obec nachází v situaci, kdy je nutno řešit nedostatek finančních prostředků. Právě tato situace vede k nelehkému rozhodování o jejich alokaci, které mají zajistit bezproblémový chod obce a vést ke spokojenosti místních občanů. Každá z obcí má své prioritní potřeby. Vzhledem k disponibilním prostředkům je nutné sestavit pořadí jednotlivých potřeb dle jejich závažnosti.

Dohled nad rozpočtem obcí má Ministerstvo financí pomocí sledovaných finančních ukazatelů. Při překročení zvolených limitů těchto ukazatelů, obce musí podat vysvětlení, proč k této situaci došlo a zajistit v nejbližší době nápravu.

2 Cíle práce a metodika

Cílem bakalářské práce je zhodnotit hospodaření vybrané obce ve sledovaném období. Ze zjištěné finanční situace bude následovat vytvoření návrhu možných opatření s cílem zlepšit hospodaření města v dalších letech. V neposlední řadě z výsledků bude určeno, zda disponibilní prostředky obce jsou dostačující pro zajištění kvalitního života v obci.

Výzkumná otázka:

„Hospodaří město Uherský Brod efektivně s finančními prostředky?“.

Hlavní cíl práce bude vypracován pomocí jednotlivých dílčích cílů:

1. teoretické vymezení relevantní problematiky,
2. analýza rozpočtu obce a výpočet vybraných finančních ukazatelů,
3. zhodnocení finanční situace a návrh opatření.

První dílčí cíl - teoretické vymezení relevantní problematiky bude naplněno pomocí rešerše z odborných a internetových zdrojů, které budou zastoupeny jak v českém, tak i cizím jazyce.

Druhý dílčí cíl – analýza výdajové a příjmové strany rozpočtu a výpočet vybraných finančních ukazatelů na základě zajištěných údajů. Této analýze bude předcházet stručné seznámení čtenáře se zvolenou obcí pomocí charakteristiky obce a demografické analýzy. Pro analýzu hospodaření obce bude stanoveno období 2007–2014. Veškeré podklady budou získány z výkazu pro hodnocení plnění rozpočtu ÚSC a rozvahy přes portál ARISweb a Účetní a finanční informace státu – ÚFIS, dostupné webové stránky (www.rozpoceobce.cz, www.statnipokladna.cz) a data získaná přímo z obce. V rámci osmileté časové řady budou sledovány jednotlivé finanční charakteristiky, jejichž výstupy budou zpracovány a prezentovány programem MS Office Excel.

Třetí dílčí cíl – na základě výsledků dílčích analýz budou navržena vhodná opatření, při jejichž aplikaci by mělo být dosaženo zlepšení situace v obci. Naplnění třetího dílčího cíle bude spočívat ve vytyčení doporučení, jež povedou k optimální finanční situaci obce a kvalitnímu životu místních obyvatel.

3 Literární rešerše

3.1 Územní samospráva

Pod územní samosprávou se rozumí forma veřejné vlády, veřejné správy a zároveň realizace práva občanů na vlastní samosprávu a spravování menšího území než je stát. Jedná se projev demokratizace společnosti, neboť díky územní samosprávě, záležitosti v mezích zákona spravuje někdo jiný než stát, tedy nestátní subjekt. Občané České republiky se zvláště po roku 1990, kdy došlo k obnovení územní samosprávy obecním zřízením, dostali blíže k veřejné správě a získali možnost kontrolovat její kvalitu a podílet se na řízení. Důležitý rok je také rok 1998, kdy Česká republika ratifikovala Evropskou chartu místní samosprávy. Obecně se jedná o decentralizaci veřejné správy na územní samosprávu (*Peková, Pilný 2002*). *Armstrong a Taylor (2000)* se zabývají vztahem mezi státem a úrovněmi samosprávy. V tomto systému připsali jasně vymezené pravomoci a práva každé úrovni.

Jedním důvodem vzniku územní samosprávy byla snaha zvýšit efektivnost veřejné správy. Nutností bylo vytvořit určité předpoklady fungování územní správy, které by vedly k této efektivnosti. Předpoklady *Peková, Pilný (2002)* či *Provazníková (2009)* shrnuli do dvou skupin:

1. Legislativní předpoklady, které stanovují potřebu schválit všechny zákony umožňující: vykonávat všechny její funkce, vymežit její autonomii a rámcová pravidla hospodaření.
2. Ekonomické předpoklady fungování jednotlivých stupňů územní samosprávy, které umožňují hospodařit s určitou mírou finanční autonomie.

Peková (2004) vymezuje tři funkce územní samosprávy – sociální, ekonomickou a územně technickou. Jednotlivé funkce spolu úzce souvisí. Zvláště ekonomické funkci je věnována velká pozornost, neboť hlavním úkolem je zabezpečit pro své obyvatelstvo celou řadu veřejných statků. Tyto statky zajišťuje prostřednictvím organizací ve veřejném sektoru, veřejných zakázek u soukromého sektoru či partnerství. Územní samospráva funguje na principech, kterým se *Novotný (2005)* věnuje v jedné ze svých kapitol.

Vzhledem k historickému vývoji České republiky se na našem území vyčlenily dvě úrovně územní samosprávy. V roce 1997 byl schválen zákon o vytvoření 14

krajů jako vyšších územně samosprávních celků, přičemž vyššímu stupni předcházelo přijetí zákona o obcích a potvrzením práva občanů na územní samosprávu v Ústavě ČR. Obce se staly základním územně samosprávným celkem (Peková, 2004).

3.2 Obec

Obec je základní územně samosprávný celek a veřejnoprávní územní korporace. Každá obec, která se nachází na území České republiky je začleněna do územního obvodu vyšší územně samosprávného celku – kraje. Dle zákona o obcích je možné jednotlivé obce k sobě připojovat nebo slučovat pouze k 1. lednu anebo ke dni voleb do zastupitelstev obcí. Následně je možnost obce rozdělovat a vytvořit tak obec novou. Musí však splňovat následující podmínky: samostatné katastrální území, sousedit nejméně se dvěma obcemi, a také je zde podmínka minimálního počtu občanů, což je 1000 (Koudelka, 2000). Vavrochová a Kuš (2012) zdůrazňují, že obec v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů.

Mezi charakteristické znaky obcí patří:

- vlastní území,
- obyvatelstvo obce,
- vystupování v právních vztazích svým jménem, tedy právní subjektivita,
- obce má právo vlastnit majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu.

Obce mohou užívat také vlastní symboly a to znak, prapor a razítko (Koudelka, 2000).

Rozlišujeme tyto druhy obcí:

- obce, které nejsou městy,
- města,
- obce s pověřeným správním úřadem,
- statutární města,
- hlavní město Praha členěná na městské části (Peková, Pilný 2002).

3.2.1 Majetek obcí

Jeden z předpokladů, aby mohla obec plnit své základní funkce je demokraticky zvolená místní samospráva, a také ekonomická základna s dostatkem prostředků. Obec má právo majetek držet, užívat a nakládat s ním. *Toth (1998)* vymezuje hlavní skupiny majetku obcí České republiky:

- historický majetek, který obec vlastnila k 31. 12. 1949,
- majetek, ke kterému přešlo právo hospodaření na obec z národního výboru ke dni 23. 11. 1990 a pokud obec s tímto majetkem hospodařila ke dni účinnosti zákona majetku o obci,
- věci, se kterými začala obec hospodařit po 23. 11. 1990,
- obytné domy a pozemky, tvořící funkční celek, pokud jsou: v katastru obce, ve vlastnictví České republiky a právo hospodaření k nim náleží organizacím.

Pokud obec požádá a příslušný orgán rozhodne v její prospěch, do obecního majetku může spadat: kulturní památka, muzeum, galerie, školské zařízení, za podmínky, že obec je zakladatelem či zřizovatelem. Na druhou stranu do vlastnictví obcí nepřechází:

- pozemky, k nimž bylo zřízeno právo osobního užívání a pozemky k tomuto účelu přidělené,
- pozemky lesního půdního fondu v národních parcích,
- věci, k nimž uplatní nárok na vydání oprávněná osoba podle zvláštních předpisů (*Toth, 1998*).

3.2.2 Hospodaření s majetkem obcí

Hospodaření obce s majetkem je přímo vymezeno v zákoně č. 128/2000 Sb. o obcích. Této tématice se věnuje paragraf 38 až 45. Jedna ze základních povinností obce je využívat majetek obce účelně a hospodárně. Je potřeba majetek opečovávat, snažit se o rozvoj a samozřejmě chránit před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím. Majetek je možné prodat, směnit nebo darovat, pronajmout jej nebo poskytnout jako výpůjčku. Vše musí být před rozhodnutím příslušného orgánu vyvěšeno na úřední desce obecního úřadu, aby zájemci získali

možnost se k tomu vyjádřit a popřípadě předložit svoji nabídku. Zákon uvádí další základní principy hospodaření obce:

- naložit s nepotřebným majetkem způsoby a za podmínek stanovených zvláštními předpisy, pokud obecní zřízení nestanoví jinak,
- chránit svůj majetek před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení.

Hospodaření obce musí být kontrolováno. Zákon o obcích uvádí, že obec požádá o přezkoumání hospodaření obce za uplynulý rok příslušný krajský úřad, auditora či auditorskou společnost. Náklady spojeny s kontrolou hospodaření obce jsou hrazeny z rozpočtových prostředků obce (§38; 45§ zákon o obcích).

3.2.3 Spolupráce obcí

Možná spolupráce obce je v případě samostatné působnosti. *Koudelka (2000)* uvádí tři případy spolupráce:

- bez vytvoření nového právního subjektu na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu,
- vytvoření dobrovolného svazku obcí na základě smlouvy,
- zakládání právnických osob dvěma nebo více obcemi.

3.2.4 Orgány obce

Koudelka (2000) rozděluje orgány obce dle:

1. Jejich složení

- 1.1. kolegiální, složené z více osob – zastupitelstvo, rada, výbory zastupitelstva, komise rady
- 1.2. individuální, tvořené jednotlivcem – starosta

2. Demokratické legitimacy

- 2.1. přímo volené občany – zastupitelstvo
- 2.2. volené zastupitelstvem – rada, starosta, výbory
- 2.3. ustanovené jinak – komise, zvláštní orgány obce

3. Právního základu

- 3.1. prvotně ústavně zakotvené – zastupitelstvo obce

3.2. prvotně zákonně zakotvené – ostatní orgány v obci včetně zastupitelstva městské část

Novotný (2005) dělí orgány obce dle typu obce:

Tabulka 1 - Orgány obce dle typu obce

OBEC	MĚSTO	STATUTÁRNÍ MĚSTO
zastupitelstvo obce	zastupitelstvo města	zastupitelstvo města
rada obce	rada města	rada města
obecní úřad	městský úřad	magistrát
starosta	starosta	primátor
zvláštní orgány obce	zvláštní orgány města	zvláštní orgány města

Zdroj: Novotný (2005), vlastní zpracování, 2015

Zastupitelstvo obce

Jedná se o základní a kolektivně volený orgán. Dle místa působnost lze rozeznat zastupitelstvo města, městské části, obce nebo také zastupitelstvo hlavního města Prahy. Počet členů obecního zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel a velikosti územního obvodu, přičemž počet se pohybuje od 5 do 55 členů a jsou voleni ze svých členů rady obce.

- Do 500 obyvatel: 5–9 členů,
- 501–3 000 obyvatel: 7–15 členů,
- 3 001–10 000 obyvatel: 11–25 členů,
- 10 001–50 000 obyvatel: 15–35 členů,
- 50 001–150 000 obyvatel: 25–45 členů,
- nad 150 000 obyvatel: 35–55 členů.

Členové jsou voleni na 4 roky obyvateli s volebním právem. Zastupitelstvo obce má rozhodovací pravomoci. Rozhodnutí musí být podpořeno nadpoloviční většinou všech členů zastupitelstva. Ze zákona jsou jednání zastupitelstva veřejná (*Novotný, 2005*). Obecní úřad informuje o místě, době a navrženém programu připravovaného zasedání zastupitelstva obcí (*Čmerjek, 2008*). Schůzky jsou organizovány lze potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce, a to v územním

obvodu obce. V případě, že se zastupitelstvo nesešlo po dobu 6 měsíců tak, aby bylo schopno usnášet, hrozí rozpuštění zastupitelstva obce Ministerstvem vnitra.

O průběhu zasedání zastupitelstva obce se pořizuje zápis, který je následně podepsán starostou nebo místostarostou a určenými ověřiteli. Mezi povinnosti zastupitele se řadí aktivní účast nebo vyvarování se střetů zájmů. Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech samostatné působnosti a ve věcech přenesené působnosti, jen stanoví-li tak výslovně zákon.

V samostatné působnosti má umožněno:

- schvalovat program rozvoje územního obvodu obce,
- schvalovat územní plán obce a regulační plán,
- schvalovat rozpočet a závěrečný účet obce,
- zřizovat peněžní fondy obce,
- vydávat obecně závazné vyhlášky (*Koudelka, 2000*).

Rada obce

Další z orgánů obce je rada obce, která je výkonným orgánem. Za své činnosti je odpovědná zastupitelstvu obce. Jednání jsou na rozdíl od zastupitelstva obce neveřejná, ovšem podle svého uvážení je zde možnost přizvat i jiné osoby.

Ze schůzí rady, které svolává starosta obce, se vyhotovuje zápis. Zápis obsahuje informacemi o počtu přítomných členů, schváleném programu, průběh, výsledek hlasování a přijatá usnesení. Počet členů musí splňovat dvě podmínky. První podmínkou je lichý počet členů, přičemž tento počet nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Počet se pohybuje v rozmezí nejméně 5 a nejvýše 11 členů. Může nastat také situace, kdy se rada obce nevolí a to v případě, kde zastupitelstvo obce nemá alespoň 15 členů. Poklesne-li v průběhu funkčního období počet členů rady pod 5 a na nejbližším zasedání zastupitelstva nebude doplněn počet členů rady aspoň na minimální počet 5, vykonává její působnost zastupitelstvo až do zvolení potřebného počtu členů (*Koudelka, 2000*). V čele rady je starosta, jeho zástupci a další členové. Ve větších městech primátor, náměstci primátora a ostatní členové. Pod působnost rady obce spadá:

- příprava materiálů pro jednání zastupitelstva obce,
- zabezpečení plnění usnesení zastupitelstva obce,

- plní funkci zakladatele nebo zřizovatele,
- zřizuje výkonné orgány obecního úřadu – odbory a oddělení s jejich placenými zaměstnanci (*Peková, 2004*).

Starosta

Jedná se o představitele obce, který ji zastupuje navenek. Starosta a místostarostové jsou voleni zastupitelstvem z řad svých členů zastupitelstva a je zde podmínka českého občanství. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Mezi jeho úkoly patří například: svolávání zastupitelstva obce, příprava a řízení schůze rady, jmenování a odvolávání tajemníka obecního úřadu či odpovídá za objednání a provedení auditu hospodaření obce (*Koudelka, 2000*).

Místostarosta

V případě nepřítomnosti starosty zastupuje funkci starosty zvolený místostarosta. Jeho úkoly může zastávat i v případě přítomnosti starosty, pokud je odmítne v rozporu se zákonem či rozhodnutím zastupitelstva nebo rady plnit starosta. Počet místostarostů, které volí zastupitelstvo je libovolný, musí ovšem zvolit pořadí zastupující starostu (*Koudelka, 2000*).

Obecní úřad

Obecní úřad řídí starosta obce. Tvoří jej starosta, místostarostové, tajemník obecního úřadu a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Obecní úřad vykonává administrativně organizační činnosti související se samosprávnou i přenesenou působností obce. Je zvykem členit obecní úřad na odbory a v nich případně vytvářet oddělení. Toto členění není však zákonná povinnost (*Novotný, 2005*).

Výbory zastupitelstva

Zastupitelstvo zřizuje jako své iniciativní a kontrolní orgány výbory. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva obce, kterého volí, jakožto i ostatní členy, zastupitelstvo obce. Výbory jsou nejméně tříčlenné a mají lichý počet členů. Scházejí se podle potřeby. Usnesení je považováno za platné, pokud s ním vysloví

souhlas nadpoloviční většina všech členů. Usnesení se vyhotovuje písemně a je podepsáno předsedou.

Finanční a kontrolní výbor zřizuje zastupitelstvo vždy. Jeho členy nemohou být starosta, místostarosta, tajemník ale i jiné osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadě. Hlavním úkolem kontrolního výboru je kontrola usnesení zastupitelstva a rady, a také dodržování právních předpisů ostatních výborů. Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem, finančními prostředky obce a plní další úkoly dané zastupitelstvem. Důležitým dokumentem je kontrolní zápis, který je podepsán členem výboru a tím, koho se kontrola týkala. Mezi nezbytné aspekty dokumentu patří: předmět kontroly, zjištěné nedostatky a nápravná opatření (*Koudelka, 2000*).

Komise

Rada obce zřizuje jako své poradní a iniciativní orgány komise. Komise je výkonným orgánem, jestliže jí starosta svěří výkon určité části přenesené působnosti po projednání s okresním úřadem. Počet členů komise stanoví rada. Komise se usnává většinou hlasů všech svých členů. Může se jednat o přestupkové komise či komise pro výchovu a vzdělání (*Koudelka, 2000*).

Zvláštní orgány obce

Starosta obce může v případech stanovených zákonem zřizovat zvláštní orgány obce pro výkon přenesené působnosti. Členy jmenuje a odvolává starosta. Zvláštní orgány obce mohou být zřízeny jako kolektivní, tak i jako individuální (*Koudelka, 2000*).

3.3 Územní rozpočet

Územní rozpočet je základní finanční nástroj obcí. S obnovením územní samosprávy, po roce 1990 obecním zřízením, se dalším důležitým článkem rozpočtové soustavy staly rozpočty obcí. Pro plnění jednotlivých vládních úkolů, vyplývajících ze samostatné a přenesené působnosti, jsou potřeba finanční prostředky. K tomuto úkolu právě slouží příslušný územní rozpočet doplněný dalšími mimorozpočtovými peněžními fondy, zpravidla účelovými (*Peková, Pilný, 2002*). *Shah (2007)* vyhodnotil, že územní rozpočet je efektivní v tom případě, kdy

je podporován místní rozvoj ze strany státu a obce. *Peková (2004) a Pařízková (1998)* charakterizují územní rozpočet jako:

- decentralizovaný peněžní fond, který funguje na principu nenávratnosti, nedobrovolnosti a neekvivalentnosti,
- z účetního hlediska se jedná o bilanci příjmů a výdajů,
- jedná se o nástroj municipální politiky a nástroj financování lokálních potřeb,
- rozpočtový plán na rozpočtové období – kalendářní rok.

Mimo to *Peková (2004)* vymezuje následující funkce územního rozpočtu:

- Alokační funkce je rozhodující pro financování lokálních potřeb.
- Redistribuční funkce má na úrovni územní samosprávy určitá omezení, zejména ve vztahu k sociálně slabším občanům, kdy se na této úrovni využívají pouze sociální výpomoci.
- Stabilizační.

3.3.1 Rozpočtový proces

Shah (2007) rozpočtový proces přirovnává k cyklu, který zahrnuje přípravu, formulaci, schvalování, audit a evaluaci. Podrobněji *Toth (1998)* charakterizuje tento proces do pěti kroků:

- návrh rozpočtu,
- schválení rozpočtu,
- hospodaření dle rozpočtu,
- kontrola rozpočtu,
- závěrečný účet.

1. Návrh rozpočtu a jeho projednání

První fáze je vypracování návrhu rozpočtu. Zákon přímo nestanovuje, jaké údaje musí povinně obsahovat, ale naznačí vymezení obsahu rozpočtu. Příjmy a výdaje jsou členěny podle rozpočtové skladby. Návrh se vytváří podle rozpočtových zásad, které jsou obdobně platné v celé rozpočtové soustavě,

mezi které patří jednotnost, reálnost, pravdivost, publicita, roční periodicitu sestavování a schvalování, maximalizace příjmů a mnoho dalších (*Toth, 1998*).

2. Schvalování a rozpis rozpočtu

Návrh rozpočtu schvaluje obecní zastupitelstvo. V rámci rozpočtu zastupitelstvo schvaluje závazné ukazatele (*Provazníková, 2009*). Po jejich schválení následuje rozpis. Dle *Totha (1998)* se rozpisem stanoví, kterých orgánů a organizací se tyto ukazatele týkají.

3. Hospodaření podle rozpočtu

Rozpočtové prostředky vyžadují dodržení účelového a časového hlediska. V některých případech dochází k rozporu, a proto zákon o rozpočtových pravidlech umožňuje tyto případy řešit pomocí rozpočtových opatření *Toth (1998)*. Dle *Pařízkové (1998)* rozpočtové opatření zahrnuje povolené přesuny rozpočtových prostředků mezi jednotlivými druhy příjmů a výdajů, povolené překročení rozpočtu podřízené organizace, a také vázání rozpočtových prostředků.

4. Kontrola plnění rozpočtu

Proto, aby rozpočet byl řádně plněn, je nutná soustavná kontrola. Kontrola zvyšuje ochranu před neoprávněným použitím a neoprávněným zadržením prostředků. Při zjištění porušení rozpočtové kázně nastupují sankce (*Toth, 1998*)

5. Závěrečný účet

Jedná se o dokument, který obsahuje údaje o hospodaření s příjmy a výdaji. Součástí je také vyúčtování finančních vztahů obce k organizacím v jejich působnosti, k okresnímu úřadu, ke státnímu rozpočtu, popřípadě ke státním fondům republiky. Závěrečný účet podléhá publicitě. Před jeho projednáním v zastupitelstvu obce musí občané získat možnost se k tomuto účtu vyjádřit. Teprve poté může být účet schválen (*Toth, 1998*).

3.3.2 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba zajišťuje jednotnost třídění položek rozpočtu, příjmů i výdajů, podle určitých kritérií. Vychází z opatření Ministerstva financí České republiky a uplatňuje se v celé soustavě veřejných rozpočtů (*Provazníková, 2009*). Konstrukci rozpočtové skladby lze roztřídit podle tří základních hledisek třídění rozpočtu.

Druhové třídění je základním systémem třídění v rozpočtové skladbě. Třídí operace do tří základních okruhů: příjmy, výdaje a financování (Toth, 1998). Druhové třídění umožňují odlišovat třídy, seskupení položek, podseskupení položek a jednotlivé položky příjmů a výdajů (Redlichová, 2013).

Odvětvové třídění sleduje odvětvový původ příjmů nebo odvětvový užitek výdajů, bez ohledu na to, kam náleží organizačně. Díky tomuto třídění lze získat přehled o základních odvětvích, které se řadí do rozpočtu.

Organizační třídění navazuje na odvětvové činnosti státních orgánů. Z tohoto hlediska se rozpočet dělí na kapitoly, které odpovídají upořádání hospodářské činnosti. Kapitoly se označují pomocí tří čísel (Toth, 1998).

Procházková (2009) uvádí ještě čtvrtou možnost třídění – kapitálové neboli odpovědnostní, to je však pro obce a kraje nepovinné.

3.3.3 Rozpočtové určení 2013–2015

1. Sdílené daně

Příjem v rámci obce je rozdělen na základě čtyř kategorií: výměra katastrálního území, počet obyvatel v obci, násobku postupných přechodů a počtu dětí a žáků navštěvující školu v obci (financnisprava, online, 2013).

1.1. DPH

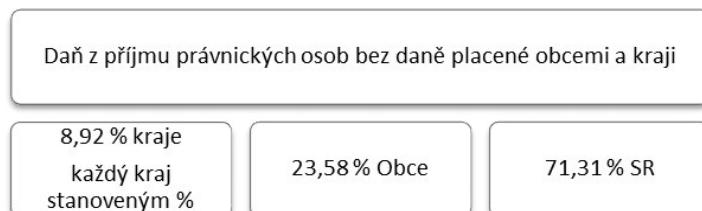
Obrázek 1 - Schéma rozpočtového určení

Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

1.2. Daň z příjmu právnických osob bez daně placené obcemi a kraji

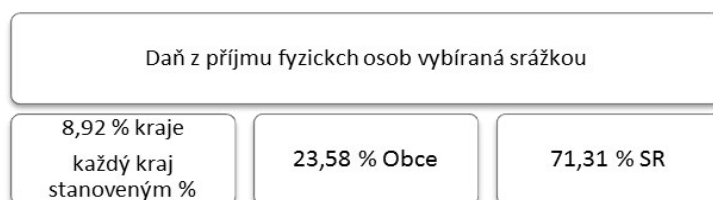
Obrázek 2 - Schéma rozpočtového určení

Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

1.3. Daň z příjmu fyzických osob vybíraná srážkou

Obrázek 3 - Schéma rozpočtového určení

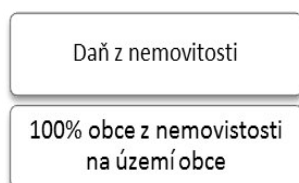
Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

2. Svěřené daně

Příjmy obce nejsou rozděleny na základně kritérií, ale obci náleží 100 % částky (*financnisprava, online, 2013*).

2.1. Daň z nemovitosti

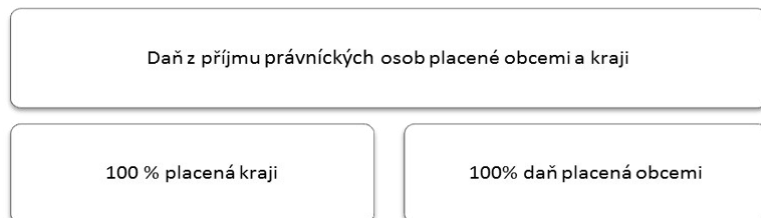
Obrázek 4 - Schéma rozpočtového určení

Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

2.2. Daň z příjmu právnických osob placené obcemi a kraji

Obrázek 5 - Schéma rozpočtového určení

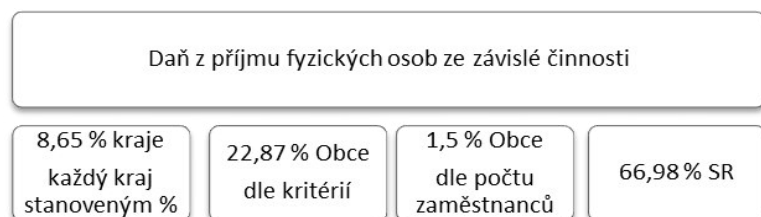
Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

3. Sdílené daně se svěřenou částí

Jedná se o zvláštní skupinu, kde jsou propojeny sdílené i svěřené daně. V případě, že je uvedeno procentuální rozdělení dle kritérií, míní se kritéria zmíněna ve sdílených daních (1. Sdílené daně) (*financnisprava, online, 2013*).

3.1. Daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti

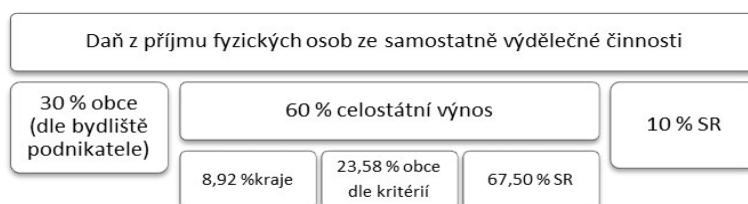
Obrázek 6 - Schéma rozpočtového určení

Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

3.2. Daň z příjmu fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti

Obrázek 7 - Schéma rozpočtového určení

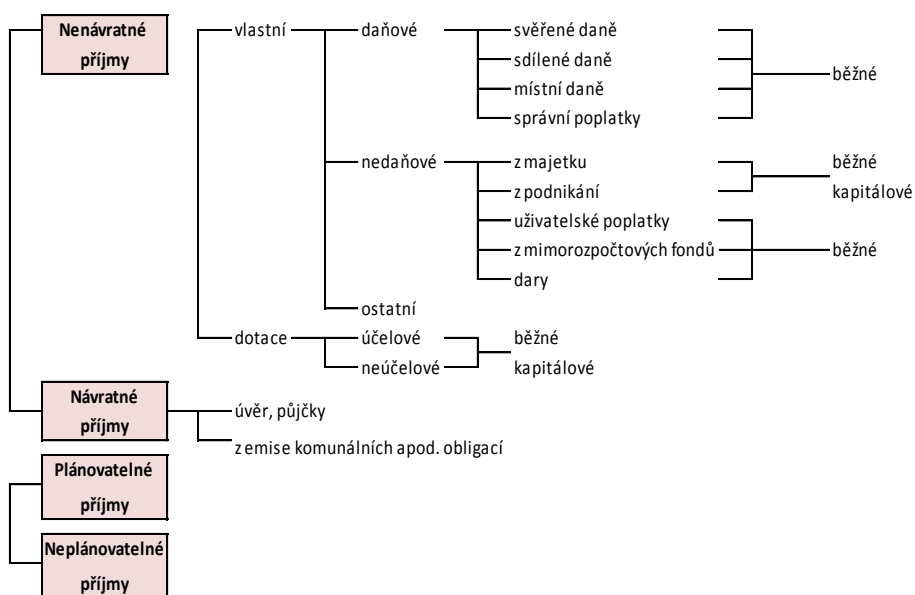

Zdroj: www.financnisprava.cz, vlastní zpracování, 2015

3.3.4 Příjmy územního rozpočtu

Rozpočet obcí má dvě strany – příjmovou a výdajovou. *Peková (2004)* příjmovou stranu dělí na čtyři základní skupiny: nenávratné, návratné, plánované a neplánované příjmy.

Obrázek 8 - Schéma příjmů rozpočtu

Zdroj: Peková (2004), vlastní zpracování, 2015

Provazníková (2009) příjmy klasifikuje na tři základní skupiny:

Tabulka 2 - Příjmy územního rozpočtu

Daňové	Nedaňové	Přijaté transfery
<ul style="list-style-type: none"> svěšené daně sdílené daně místní daně správní poplatky 	<ul style="list-style-type: none"> uživatelské poplatky za služby příjmy z pronájmu majetku příjmy od vlastních neziskových organizací zisk z podnikání ostatní 	<ul style="list-style-type: none"> běžné dotace ze státního rozpočtu běžné dotace ze státních fondů od územních rozpočtů ostatní běžné příjmy

Zdroj: Provazníková (2009), vlastní zpracování, 2015

Stejně jako územní rozpočet, tak i příjmy se dělí na běžné a kapitálové.

1. Běžné příjmy:

Za běžný příjem se považuje každoročně se opakující příjem, i když ne vždy ve stejném objemu. Jejich hlavním úkolem je financování běžných, opakujících se potřeb.

2. Kapitálové příjmy

Jsou opakem běžných příjmů. Jedná se o jednorázové, zpravidla neopakující se příjmy. Slouží k financování dlouhodobých potřeb, zejména na pořízení investic v lokálním a regionálním veřejném sektoru (*Peková, 2004*).

Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou nejvýznamnější skupinou běžných příjmů. V České republice existuje rozpočtové určení, podle kterého se vymezuje daňové určení. Toto určení rozhoduje o tom, které druhy daní jsou vybírány podle celostátně platných daňových zákonů a jejich výnos plyne přímo do rozpočtu obcí a regionů tzv. **svěřené daně**. Rovněž daňové určení stanoví podíl celostátně vybíraných daní, kterým bude příjmem rozpočtu obce tzv. **sdílené daně**. Mezi sdílené daně se řadí například daně důchodového typu, majetkové daně. V některých zemích se za sdílenou daň považuje nepřímá spotřební daň, zejména typ – daň z přidané hodnoty, o kterou se dělí státní rozpočet s jednotlivými stupni územní samosprávy. U těchto dvou typů daní má územní samospráva velmi omezenou daňovou pravomoc, neboť všechny náležitosti jako – předmět, subjekt, způsob výpočtu základu daně, sazby, osvobození nebo daňové povinnosti určuje celostátní zákon. Daňová pravomoc sílí u dalšího typu a to **místních daní**. V České republice je soustava těchto daní vymezena zákonem o místních poplatcích. Zákon vymezuje předmět, základ, rozmezí a například pravidla daní (*Peková, 2004*). *Peková, Pilný (2002)* zdůrazňují fakultativní charakter místních poplatků. To znamená, že zastupitelstvo obce rozhoduje o tom, zda bude obec vybírat místní poplatky od fyzické nebo právnické osoby. Nejedná se o významný příjem - tvoří zhruba 2 % z celkového příjmu. Posledním typem jsou **správní poplatky**. Jedná se o poplatky, vybírány dle zákona (*Redlichová, 2013*)

Nedaňové příjmy

Provazníková (2009) se ve své kapitole zabývá nedaňovými příjmy, které jsou druhou skupinou příjmů. Výše i strukturu územní samospráva ovlivňuje svým rozhodnutím a také aktivitami. Nedaňové příjmy třídí rozpočtová skladba. Řadí se mezi ně **příjmy z vlastního podnikání**. Tento tradiční příjem, může mít charakter běžného nebo kapitálového příjmu. Velkou výhodou je pozitivní vliv na suverenitu obce, neboť o získání a použití těchto příjmů rozhodují volené orgány obce. Na velikosti a druhu majetku je závislý **příjem z pronájmu a prodeje majetku obce**. *Peková (2004)* uvádí, že prodeji či pronájmu předchází důkladná ekonomická analýza, která zhodnotí výhodnosti z krátkodobého, ale i dlouhodobého hlediska pro obec.

Další tradiční příjem přichází z **uživatelských poplatků** za lokální služby. Nejčastěji jde o vodné, stočné nebo poplatky za odvoz komunálního odpadu. Pokud obec řeší přestupky v přestupkovém řízení, je to také jeden z možných nedaňových příjmů, prostřednictvím pokuty. Dalším druhem je **zisk municipálních podniků**, který je závislý na počtu a velikosti podniků, charakteru činnosti a výše poplatku za služby. V České republice tento druh příjmů není považován za příliš významný, tomu je také v případě **příjmů územního rozpočtu z podílů na zisku** připadající od podniků, u nichž má obec majetkový vklad, vyplývající z majetkové účasti. O této účasti rozhodují volené orgány obce. Tento příjem je spojen s rizikem podnikání, neboť obec získává v případě prosperity podniku, ale naopak ztrácí v případě úpadku (*Peková, 2004*). Pokud obec vlastní volné finanční prostředky *Provazníková (2009)* navrhuje získat **příjem z finančního investování** či **obchodování s cennými papíry**.

Dotace

Další cestou k prostředkům z rozpočtové soustavy jsou dotace, které tvoří významnou část příjmů (*Peková a Pilný, 2002*). *Peková (2004)* uvádí, že se jedná se o projev solidarity. Dotace zabezpečují podporu obcí a specifických činností, o které má stát zájem a jsou výsledkem přenesené působnosti. Využívání je spjato se smíšeným modelem územní samosprávy.

Provazníková (2009) člení nenávratné dotace do územních rozpočtů jako účelové či neúčelové dotace. **Účelové** dotace jsou poskytnuty za účelem na financování běžných potřeb. Je zde omezující pravomoc volených orgánů územní

samosprávy, naopak **neúčelové** dotace mají tendenci posilovat pravomoci a odpovědnost orgánů územní samosprávy za jejich hospodaření. Jsou nepodmíněné, z čehož vyplývá, že poskytování není vázáno na předem zvolený účel a předem vymezené podmínky. Tyto dotace mohou být poskytnuty dle *Pekové (2004)* na financování běžných, opakujících se potřeb v rozpočtovém období – **běžné** dotace, nebo na jednorázové, pravidelně se neopakující dlouhodobé potřeby – **kapitálové** dotace.

Návratné příjmy

Obec se může vyskytnout v situaci, kdy nemá ve svém rozpočtu dostatečné množství nenávratných prostředků na pokrytí potřeb. Nedostatek může být krátkodobý, ale také dlouhodobý. Obec se tento nedostatek snaží nahradit návratnými zdroji. Již z názvu vyplývá charakter těchto příjmů. Obec totiž tyto prostředky, které jsou zatíženy úrokem, musí vrátit svým věřitelům (*Peková, 2004*). Mezi nejčastěji využívaný návratný příjem patří **úvěr**, který může být krátkodobý, tedy se splatností do jednoho roku. Úvěr se splatností do deseti let je střednědobý, a pokud je splatnost delší jak deset let, jedná se o dlouhodobý úvěr. Využití úvěru schvaluje zastupitelstvo obce a je využíván na základě uzavřené úvěrové smlouvy. Za poskytnutý úvěr musí příjemce úvěru zaručit svými budoucími příjmy, majetkem či cennými papíry z portfolia (*Peková a Pilný, 2002*). Mezi další nenávratné prostředky *Provazníková (2009)* řadí **emise komunálních obligací nebo akcií** či návratné **půjčky** a **finanční výpomoci** od jiných subjektů.

Peková (2004) uvádí hlavní problémy, které jsou s návratnými prostředky spojeny. Jedná se o ujasnění, z čeho bude dluh splácen, určení optimální výše roční dluhové služby, zajištění možných inflačních dopadů na ekonomiku, kurzová rizika a v neposlední řadě kontrola rostoucí zadluženosti.

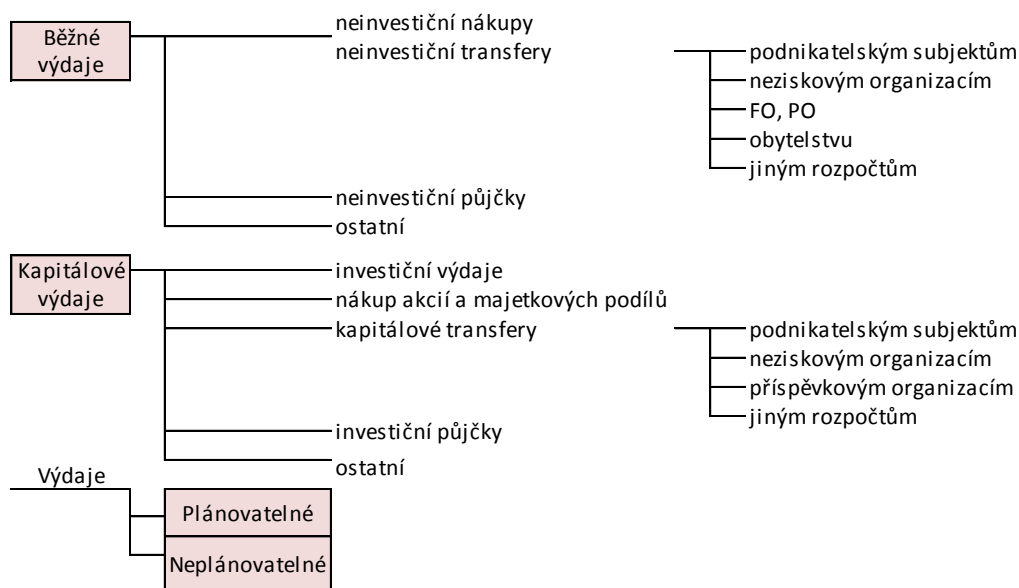
3.3.5 Výdaje územního rozpočtu

Druhou stranou územního rozpočtu jsou výdaje. Jednotlivé stupně územní samosprávy se podílejí na zabezpečování a financování širokého spektra veřejných statků pro obyvatelstvo. Jedná se o výsledek procesu decentralizace veřejné správy a posilování role územní samosprávy. Tento dlouhodobý proces je spojen hlavně s decentralizací alokační funkce veřejných financí. Na úrovni územní samosprávy v posledních desetiletích roste míra využívání redistribuční a stimulační funkce

veřejných financí. S rostoucí mírou se mění struktura a objem výdajů (Peková, 2004).

Výdaje se člení obdobným způsobem jako v případě státního rozpočtu. Podrobné členění řídí rozpočtová skladba. Bere se v úvahu i hledisko třídění veřejných výdajů územních rozpočtů.

Obrázek 9 - Schéma výdajů rozpočtu

Zdroj: Peková (2004), vlastní zpracování, 2015

Peková, Pilný (2002) či Pařízková (1998) se zabývají výdaji územního rozpočtu, kde za nejdůležitější hledisko třídění výdajů na plánovatelné a neplánovatelné. Vysoký stupeň důležitosti mu náleží hlavně z důvodu neúplné soběstačnosti obce. Obec totiž musí ve výdajích vždy brát v úvahu rozpočtové omezení dané příjmy svého rozpočtu. Naopak Peková (2004) toto členění považuje za významné hlavně pro bilancování příjmů a výdajů v etapě sestavování návrhu územního rozpočtu a také pro plnění tohoto rozpočtu.

Plánovatelné výdaje

Pařízková (1998) popisuje plánovatelné výdaje jako ty, které lze poměrně přesně naplánovat. Jedná se o běžně se opakující výdaje a významnou roli hrají při financování škol, učebních pomůcek či provozu obecního úřadu. Výhodou plánovatelných výdajů je možnost volených orgánů zvažovat jejich objem a

strukturu s ohledem na rozpočtové omezení dané plánovatelnými příjmy. Vznikne zde prostor pro možné úspory a naopak zjistit, kde by úspory byly nežádoucí a neekonomické.

Neplánovatelné výdaje

Neplánovatelné výdaje *Peková (2004)* nazývá nahodilými výdaji, které se vyskytují v průběhu rozpočtového období. Výši, strukturu a odhad těchto výdajů je velmi problematické až nemožné určit. Obec disponuje finanční rezervou, ze které neplánovatelné výdaje financuje. Může se jednat o finanční podporu z rozpočtu obce občanům při živelných katastrofách, výdaje způsobené nahodilými událostmi a také výdaje, které mají sankční charakter.

Běžné a kapitálové výdaje

Z ekonomického hlediska výdaje člení *Pařízková (1998)* či *Provazníková (2009)*, stejně tak jako zmiňované příjmy, na běžné a kapitálové. Dle *Pařízkové (1998)* kapitálové výdaje slouží k financování dlouhodobých, běžně se neopakujících potřeb, zejména investičních. Jsou financované z kapitálového rozpočtu. Souvisí nejen s výdaji na pořízení nových investic, ale i s placením jistiny půjček, které si obec v minulosti vypůjčila na financování investice. *Peková a Pilný (2002)* dodávají poznámku, že v případě, kdy obec použije na financování investic velký podíl návratných úvěrů a půjček, může se splácení stát velkým břemenem a ovlivní významnou část výdajů. *Pařízková (1998)* běžné výdaje charakterizuje jako pravidelně se opakující výdaje.

Výdaje dle funkcí veřejných financí

Pro finanční analýzy se v územním rozpočtu výdaje člení dle funkcí veřejných financí. První skupinou jsou **alokační** výdaje, jejichž výše je ovlivněna rozsahem lokálního veřejného sektoru a rozsahem odpovědnosti i pravomoci zabezpečování veřejných statků a statků přesahujících svým významem příslušné území. Jedná se zejména o služby ve školství, veřejném zdravotnictví, bydlení, sociální péče nebo zajištění bezpečnosti. Obec má významný podíl na financování vodovodů, kanalizací, municipální infrastruktury, ekologických zařízení a podobně. Alokační výdaje v poslední době mají stabilizující i regulační charakter, neboť neslouží

pouze pro zabezpečení čistých, ale i smíšených veřejných statků pro občany (Peková, 2004). Peková a Pilný (2002) uvádí dva druhy výdajů spadajících pod alokační - nákup služeb od soukromých firem, municipálních podniků či neziskových organizací a druhou skupinou jsou výdaje na financování čistých a smíšených veřejných statků, které zajišťují organizační složky obce a příspěvkové organizace, zřizované obcí formou dotace či příspěvků. Jejich prostřednictvím se napravuje selhání trhu na municipální i regionální úrovni. Hillman (2003) tvrdí, že veřejný statek není považován za veřejný z důvodu financování prostřednictvím veřejných financí a přerozdělování veřejnou politikou. Hlavním aspektem veřejného statku je kolektivní spotřeba. Z hlediska teorie místních financí by měly být výdaje na zabezpečování čistých veřejných statků kryty výnosem svěřených a sdílených daní. Hillman (2003) charakterizuje čisté veřejné statky. První významná vlastnost je nevylučitelnost ze spotřeby, neboť tento statek je poskytován všem. Mezi další aspekt se řadí nezmenšitelnost. Peková a Pilná (2002) na municipální úrovni uvádí hlavní výdaje na čisté veřejné statky:

- veřejné komunikace, chodníky, ulice a další,
- veřejnou zeleň a osvětlení,
- likvidaci negativních externalit; kam patří například výstavba čističky odpadních vod, budování skládek odpadu,
- vlastní správu a samosprávu; tzn. výdaje obecního úřadu,
- upřednostněné veřejné statky,
- zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti,
- financování výdajových programů.

Peková (2004) zdůrazňuje, že tyto výdaje mohou mít charakter jak běžných výdajů, které převažují, tak kapitálových výdajů. Často mají charakter obligatorních výdajů, což znamená povinnost obce tyto výdaje uhradit, neboť jsou podloženy zákonnými úpravami.

Velkou skupinu tvoří výdaje na zabezpečování smíšených veřejných statků. Spotřeba je ve většině případů fakultativní, to znamená, že záleží čistě na občanovi, zda tento statek využívá. Charakteristikami těchto statků se zabývá Hillman (2003), který tyto statky považuje typické tím, že se spotřebitelé navzájem ovlivňují. Individuální kvalita klesá s rostoucím počtem spotřebitelů v důsledku přetížení.

Mezi smíšený veřejný statek patří městská hromadná doprava. *Hillman (2003)* ovšem bere v úvahu změnu tohoto statku ze smíšeného na čistý veřejný statek. Městská hromadná doprava v brzkých ranních hodinách nebude trpět přetížením a kvalita nebude snižována jako v době, kdy většina obyvatel cestu do škol a práce. Náklady mohou být zcela nebo z části hrazeny uživatelem. Jedná se o uživatelský poplatek. Pokud tento poplatek nekryje zcela náklady statku, tak je nutné spolufinancování z rozpočtu obce. Mezi výdaje územního rozpočtu obce na smíšené veřejné statky patří výdaje na:

- vzdělání, zejména na základní vzdělání,
- financování výdajových programů,
- financování veřejných statků, u kterých dochází k tržnímu selhání (*Peková, 2004*).

Druhou skupinou jsou **redistribuční** výdaje, které ve větší míře spadají do územních rozpočtů vyšších stupňů územní samosprávy. Souvisejí s poskytováním peněžních transferů – dotací z regionálního rozpočtu do rozpočtu obcí na svém území. Cílem těchto dotací je přerozdělení do chudších obcí a mikroregionů pro zvýšení ekonomického rozvoje. Do třetí skupiny řadíme veřejné finance **stabilizační** (*Provazníková, 2009*).

Výdaje dle charakteru infrastruktury

V literatuře *Pekové (2004)* či *Provazníkové (2009)* se můžeme setkat se členěním výdajů podle charakteru infrastruktury. První jsou výdaje na **ekonomickou infrastrukturu**, které jsou určené na produkci statků. Zahrnují se sem výdaje na výstavbu a údržbu veřejných komunikací, veřejného prostranství a parků, vodovodů, kanalizací, čističek odpadních vod nebo veřejného osvětlení. Velmi malý objem tvoří v této skupině výdajů dotace a půjčky z územního rozpočtu soukromého sektoru na podporu podnikání. Druhé jsou výdaje na **sociální infrastrukturu**, zahrnující běžné i kapitálové výdaje na vzdělání a péči o zdraví v širším slova smyslu, dále výdaje na výstavbu a provoz sociálních zařízení, sociální peněžní transfery, například invalidům či sociálně slabším skupinám občan.

Peková a Pilný (2002) uvádí poslední, neméně důležitou, skupinu výdajů územních rozpočtů a to nenávratné platby.

3.4 Trvale udržitelný rozvoj

Pojem trvale udržitelný rozvoj byl používán již v minulosti a lze nalézt nespočet definic. Obecně se skládá ze dvou termínů – udržitelnost a rozvoj. Tyto termíny se vzájemně ovlivňují a doplňují (*Nátr, 2005*). První zmínka byla zaznamenána v myšlenkách malthusiánství, jehož zakladatelem je stejnojmenný Thomas Malthus. Z českého prostředí, lze za průkopníka trvale udržitelného rozvoje považovat Bedřicha Moldána. Ten na tento pojem pohlížel v různých kontextech, obzvláště ekologickém, sociálním či ekonomickém (*Moldán, 2003*). Definice *Bedřicha Moldána (2003)* zní následovně: „Trvale udržitelný rozvoj lze vymezit jako takový vývojový proces, který zajistí naplnění lidských potřeb, aniž by snížil potenciál naplnění potřeb příštích generací, potřeb jiných společností a snížil bohatství přírody.“ Velmi podobně pojem definuje *G. H. Brundtlandová (1991)*: „Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby“. O důležitosti pojmu pojednává fakt, že jednu z definic lze naleznout přímo v zákoně č.17/1992 Sb. o životním prostředí, kde je pojem definován jako: „Trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj společnosti, který současným a budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“

Trvale udržitelný rozvoj obsahuje tři základní pilíře. První ekologický pilíř se zabývá vztahem lidí a přírody, druhý pilíř je ekonomický, pro který je typický přírodní kapitál. Poslední sociální pilíř bere v úvahu rozvoj lidské osobnosti i celé sociální sféry (*Moldán, 2003*).

3.5 Kvalita života

Do rozpočtu obce zasahuje také kvalita života, neboť vynaloženými finančními prostředky ji lze ovlivnit. Definice pojmu kvalita života je velmi obtížná díky svému multidimenzionálnímu, kulturně podmíněnému a dynamickému charakteru (*Vad'urová a Muhlpackr, 2005*). *Heřmanová (2012)* zdůrazňuje interdisciplinární charakter pojmu, neboť kvalita života je středem zájmu mnoha disciplín, mezi které se řadí: psychologie, etika, kulturní antropologie, environmentalistika či teologie. *Vad'urová a Muhlpackr (2005)* uvádí, že pojem historicky sahá až do římské a řecké mytologie, kde je spojována s osobnostmi jako Asclepia či Aeculapa.

Heřmanová (2012) zmiňuje definici kvality života dle *Shalai (1980)*, který ji definoval jako stupeň výjimečnosti způsobu a uspokojivého charakteru života jako osobní existenční stav zdraví a pohody. *Heřmanová (2012)* zkoumá dva způsoby nahlížení na kvalitu života. První způsob obsahuje dosaženou životní úroveň či měřitelné životní podmínky jednotlivce nebo obyvatelstva a jedná se o objektivní kvalitu života. Na druhou stranu subjektivní kvalita života zohledňuje věk a od něj se odvíjející životní zkušenosti, nároky odvozené od generace, úroveň vzdělání či sociální status.

Kvalita života zasahuje také do oblasti ekonomických věd zhruba od 70. let minulého století, kdy se lidé začali zabývat otázkou vztahu mezi objektivním ekonomickým blahobytem, měřeným pomocí HPD na hlavu a subjektivně vnímaným štěstím jak na úrovni státu, tak na úrovni jednotlivých obcí (*Heřmanová, 2012*).

Jáč a kolektiv (2010) se zabývají regionálními disparitami, které obce dělají jedinečnou. Právě díky této vlastnosti obce lze specifikovat rozvoj obce, který může přispívat ke zvyšování kvality života. Na druhou stranu rozvoj obce má vliv na příjmovou i výdajovou stránku rozpočtu obce.

3.6 Strategické plánování

Pro co nejefektivnější využívání vlastních zdrojů a reagování na problémy v okolí vždy včas se na jednotlivých úrovních využívá strategické plánování. Jedná se o základní nástroj regionálního rozvoje, jehož výsledkem je strategický plán, uplatňovaný na úrovni obce, měst, mikroregionů až po úroveň národní (*ecconsulting, online, 2008*). *Ledecký (2003)* poukazuje na rozdílné chápání strategického plánování pro ekonomu, ekologa a sociálního geografa. Ekonom jej chápe jako systematický způsob, jak organizovat změny a vytvářet v celé společnosti široký konsensus na společné vizi pro lepší ekonomickou budoucnost. Naopak ekolog záměr strategického plánování vidí v dosahování udržitelné kvality života a životního prostředí.

Strategický plán je dokument, který musí splňovat následující kritéria: dlouhodobost, systematicčnost, soustavnost a otevřenost. Díky němu si obec dokáže uvědomit žádoucí směry dlouhodobého vývoje, připraví se na budoucí vývoj vnějších podmínek, řeší problémy komplexně a v neposlední řadě umožní využívat lidské a finanční zdroje. Obec v mnoha případech není schopna zajistit rozvoj obce

vlastními zdroji, proto je nejlepší cesta jak získat dotace a granty prostřednictvím strategického dokumentu, který podchytí projektové oblasti a stane se východiskem pro čerpání fondů z EU (*ecconsulting, online, 2008*). *Ledecký (2003)* uvádí, že strategický plán obvykle tvoří následující systém:

- obecná cílová vize a určení hlavních cílů,
- dílčí cíle sociálního, ekonomického, ekologického a kulturního charakteru,
- podrobná analýza lokality a jeho okolí realizovaná do strategie profilu,
- místní politiky v jednotlivých klíčových směrech,
- rozvojové programy a soubory opatření.

Ledecký (2003) podle *Šilhánkové (2002)* uvádí vztah mezi strategickým plánem obce a územním plánem obce:

- strategický plán vůči územnímu plánu nemá žádnou vazbu,
- strategickému plánu předchází zpracování územního plánu,
- strategický plán následuje po zpracování územního plánu,
- strategický a územní plán je zpracováván současně a jejich kroky se prolínají.

3.7 Finanční analýza obce

Definice finanční analýzy je mnoho, jednu z nich uvádí *Knápková, Pavelková a Šteker (2013)*, kde ji popisují, jako hlavní nástroj, který slouží komplexnímu zhodnocení finanční situace. *Růčková (2011)* tento pojem definuje jako systematický rozbor získaných dat, pomocí kterých zhodnotíme minulost, současnost a předpovíme budoucí finanční podmínky.

Metody, které se nejčastěji ve finanční analýze používají, rozpracovali *Sedláček, Hamplová a Úradníček (1998)*, kteří je rozdělili na metody, kde se využívá elementární matematika:

- analýzu absolutních ukazatelů,
- analýzu rozdílových ukazatelů,
- analýzu cash flow,

- analýza poměrových ukazatelů,
- činnosti, kapitálového trhu,
- analýza soustav ukazatelů,

a metody založené na složitějších matematických postupech a myšlenkách:

- matematicko-statistické metody,
- nestatistické metody.

Mezi nejčastěji využívané analýzy patří analýza poměrových ukazatelů, neboť využívané údaje vychází výhradně ze základních účetních výkazů. Využívány jsou tedy veřejně dostupné údaje. *Knápková, Pavelková a Šteker (2013)* vymezuje poměrové ukazatele na ukazatele likvidity, rentability, zadluženosti, aktivity, produktivity, cash flow a kapitálového trhu. *Růčková (2011)* zdůrazňuje členění poměrových ukazatelů dle výkazů, ze kterých je primárně čerpáno.

Obrázek 10 - Schéma poměrových ukazatelů

Zdroj: Růčková (2011), vlastní zpracování, 2015

3.7.1 Ukazatel likvidity

Je nutné rozlišovat likviditu složky majetku a podniku. Likvidita dané složky majetku představuje vlastnost se rychle a bez velké ztráty hodnoty přeměnit na peněžní hotovost. Oproti tomu likvidita podniku či rozpočtu územního celku je schopnost uhradit včas své platební závazky. Ukazatele likvidity mají obecný tvar podílu toho, čím možno platit k tomu, co je nutno platit (*Růčková, 2011*). *Knápková,*

Pavelková a Šteker (2013) definují tři základní ukazatele – likvidita okamžitá, pohotová a běžná.

3.7.2 Ukazatel zadluženosti

V případě, kdy jsou k financování aktiv využívány cizí zdroje, vzniká zadluženost. V současné době se používá celá řada ukazatelů zadluženosti. Nejčastěji vychází z údajů v rozvaze, kdy se porovnávají rozvahové položky. Základním ukazatelem zadluženosti obcí je **podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům**. Jako doplňkový ukazatel se využívá **koeficient samofinancování**, což je poměr vlastního kapitálu k celkovým aktivům. Další možností je **maximální úroková míra**, která při komparaci s rentabilitou vypočtenou poměrem mezi EBIT a celkovými aktivy vytváří **ukazatel podmínek zadlužení** (*Růžková, 2011*).

4 Praktická část a výsledky práce

4.1 Charakteristika Uherského Brodu

Jedná se o jedno z nejstarších sídel jihovýchodní Moravy, umístěné v příhraniční oblasti moravsko-slovenského pomezí ve Vizovické vrchovině. Spadá do Zlínského kraje, kde se rozpíná na jižní části. V rámci okresu Uherské Hradiště zaujímá východní část. Správní obvod ORP Uherský Brod spravuje 30 obcí, mezi které patří město Uherský Brod. ORP sousedí se správním obvodem Uherské Hradiště, na severu poté se Zlínem a Luhačovicemi. Město je tvořeno pěti částmi – Uherský Brod, Havřice, Těšov, Újezdec a Maršov.

Z historického hlediska osídlení sahá až do 10. – 12. století, kdy město neslo název „Na Brodě“. Díky strategické poloze v blízkosti obchodních cest, vznikly předpoklady pro vytvoření silného hospodářského střediska. Pro Uherský Brod je významným datem 29. Října 1272, kdy český král Přemysl Otakar II. povýšil Brod na město královské a byla mu udělena základní práva. Obdobný název města „Brod Uherský“ se poprvé vyskytl v roce 1275 v listině vydané v Olomouci.

Strategická poloha nepřinášela vždy jen užitek, ale díky ní musel Brod čelit nájezdům Uhrů. Problémy nastaly i v době husitských válek či ve druhé polovině 15. století, kdy se pánem města stal Jan z Kunovic. Pod vládou Jana z Kunovic Uherský Brod zaznamenal kulturní i hospodářský rozkvět. Tento rozkvět začal upadat v době, kdy město bylo v rukou Kouniců. Tento rod vládl až do roku 1700. Následně za primátorství Pavla Hájka město opět zaznamenalo rozkvět. Během této doby byl vybudován významný kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, dokončena výstavba radniční budovy a nastala přestavba nejstaršího kostela sv. Jana Křtitele. Po velmi přínosné době nastávají kruté vpády Prusů, ničivý požár či epidemie cholery.

Pod vedením prvního starosty Matěje Pecháčka v roce 1860 dochází k významným změnám. Vznikla železniční dráha, občanská beseda či Sokol. V meziválečném období docházelo k výstavbě řad továren, změny struktury obyvatelstva a vznikl také Hudební spolek Dvořák. S druhou světovou válkou se Uherský Brod přeměnil na průmyslové město (*ub.cz: a, online, 2003*).

4.1.1 Demografická analýza

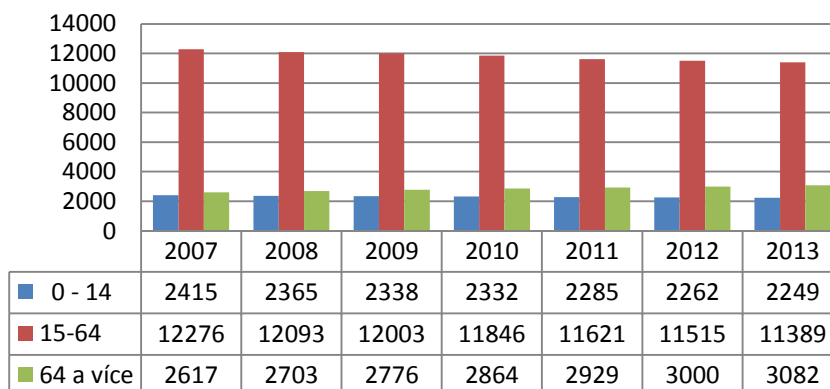
Tabulka 3 - Vývoj počtu obyvatel v letech 2007–2014

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
17 308	17 161	17 117	17 042	16 835	16 777	16 720	16 885

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování, 2015

Z tabulky lze vyčíst klesající charakter počtu obyvatel, který od roku 2007 klesl o 588 obyvatel. Největší počet byl dosažen na začátku sledovaného období v roce 2007, naopak nejnižšího počtu obyvatel město Uherský Brod dosahuje ke konci sledovaného období v roce 2013. Pro následujících pět let byla vypočtena extrapolace, s využitím základních statistických znalostí, ve které se projevil další klesání počtu obyvatel. Průměrně dle výpočtu poklesne počet o 100 obyvatel ročně, kdy v roce 2019 byl předpovídán přibližný počet obyvatel 16 356.

Graf 1 - Vývoj věkových kategorií v letech 2007–2013

Zdroj: www.czso.cz, vlastní zpracování, 2015

Logicky největší počet obyvatel zaujímá skupina s největším věkovým rozpětím. Klesající charakter celkového počtu obyvatel se projevil ve věkových kategoriích 0–14 a 15–64. Počet osob ve věku 64 let a výše roste. Průměrně tato věková kategorie vzroste o 72 osob ročně. Věkové složení obyvatelstva se projevuje také ve službách, které město poskytuje.

4.1.2 Současná občanská vybavenost

Zmiňovanou kvalitu života v kapitole 3.5, lze posuzovat i ze služeb, které město svým občanům nabízí. Uherský Brod disponuje veřejným vodovodem, plynovodem, kanalizací, napojenou na čističku odpadních vod. Z veřejných služeb mohou občané využívat pošty, banky, hotely, penziony, kempy, realitních kanceláře, restaurace, ubytovny, cestovních kanceláře a tři veřejné knihovny.

Pro mladé rodiny s dětmi mají důležitou roli školy a volnočasové aktivity. Nachází se zde osm mateřských škol, pět základních škol, gymnázium, tři střední odborné učiliště, dvě střední odborné školy, základní umělecká škola, jazyková škola a tři speciální školy. Volný čas lze trávit na atletickém stadionu Lapač, aquaparku Delfín, sportovní střelnici Maršov, sportovní hale TJ SPARTAK, zimním stadionu, venkovním koupališti či orelském stadionu.

O kulturní vyžití se stará Kino Máj a Kulturní dům, který pravidelně organizuje akce pro všechny věkové kategorie. Turisticky atraktivní jsou i historické památky, mezi kterými nejvýznamnější pozici zaujímá Muzeum Jana Amose Komenského, ale také kostel mistra Jana Husa, radnice, barokní Pánský dům, chrám Neposkvrněného početí Panny Marie či dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie.

Tradice a folklór jsou udržovány místními soubory Olšava, Oldšava, Holůbek a mnoho dalších. Společenský život ve městě je podporován pořádáním živého betlému, plesy, fašankovými občůzkami, Kateřinským jarmarkem, Růžencovou poutí či vánočními koncerty a mnoho dalších.

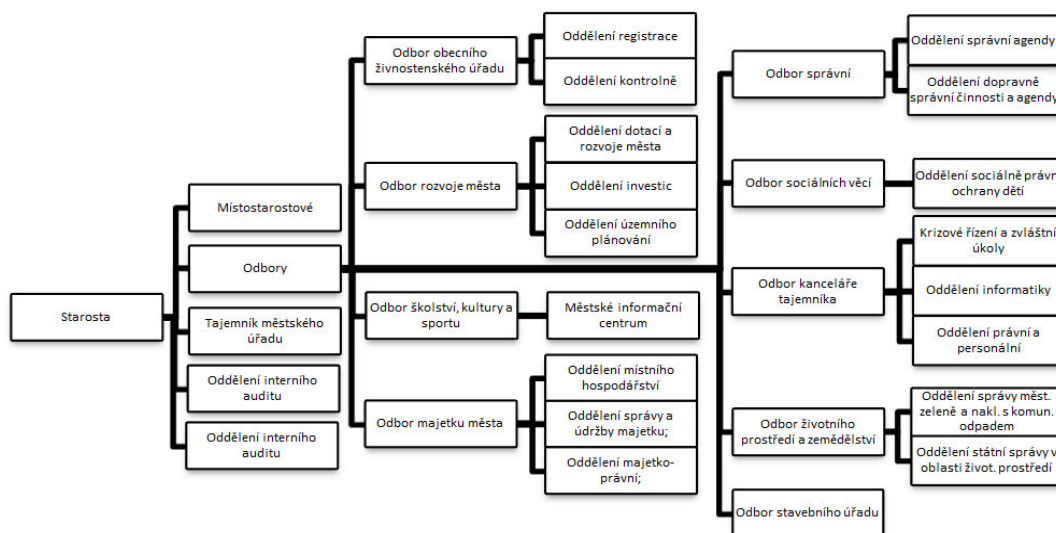
V Uherském Brodě je také zdravotnické zařízení, lékárny, azylový dům, denní stacionář, domov pro osoby se zdravotním postižením, nízkoprahové denní centrum a tři domy s pečovatelskou službou. Bezpečnost ve městě zajišťuje městská policie. Důležitým prvkem je také dostupnost do města, která je zajištěna autobusovou i železniční dopravou (*místopisy, online, 2012*).

4.1.3 Městský úřad Uherského Brod

Po volbách v roce 2014 je v čele Uherského Brodu Patrik Kunčar, který pozici starosty zaujímá již druhé volební období. V případě nepřítomnosti starosty, je jeho pozice zajišťována místostarosty Ing. Janem Hrdým a Ing. Petrem Vránou. Rada města je tvořena devíti členy. Vytvořila šest komisí, mezi které patří komise bytová, kulturní, dopravní, sportovní a další. Zastupitelstvo města tvoří dvacet

sedm členů a vytvořilo šest výborů, například finanční, kontrolní či výbor pro životní prostředí. Následující schéma představuje organizační strukturu městského úřadu.

Obrázek 11 - Schéma organizační struktury městského úřadu

Zdroj: www.ub.cz: b, vlastní zpracování, 2015

4.2 Finanční analýza

Město Uherský Brod ve sledované časové řadě provádí mnoho investic a projektů, které se podepisují na vývoji celkových příjmů a výdajů. V následující tabulce je zachycen jejich vývoj s vypočteným saldem rozpočtu.

Tabulka 4 - Celkové příjmy, výdaje a saldo rozpočtu v letech 2007–2014 (v tisících)

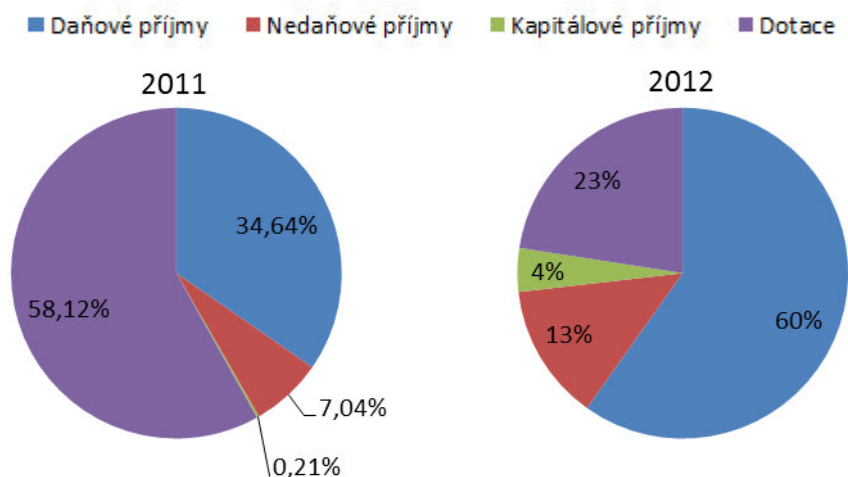
	Celkové příjmy	Celkové výdaje	Saldo rozpočtu
2007	502 852	485 601	17 251
2008	555 621	542 296	13 325
2009	559 062	580 065	-21 003
2010	589 897	629 442	-39 545
2011	586 300	670 128	-83 829
2012	319 125	320 188	-1 064
2013	332 319	320 169	12 150
2014	347 404	384 316	-36 912

Zdroj: www.mfcz.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

Obzvláště roky 2009, 2010 a 2011 jsou investičními záměry velmi ovlivněny. Na jednu stranu v tomto období příjmy dosahují nejvyšší hodnoty, ovšem výdaje tyto hodnoty převyšují a rozpočet se stává deficitní. Deficit je zmíněn v následujícím roce na hodnotu -1 064 tis. Kč. Tuto zmírnění může být připsáno významné skupině příjmů z prodeje dlouhodobého majetku, kdy v roce 2012 byla dosažena nejvyšší hodnota 25 342,92 tis. Kč nebo také rostoucí charakter příjmů z pronájmu, zisku z vlastní činnosti a další. V roce 2013 se rozpočet opět stává přebytečným, což se opět změnilo v roce 2014. Přebytečné peněžní jednotky jsou vkládány na účet, který hlavně v posledních dvou letech vykazuje vysoký nárůst. Pro lepší pochopení celkových příjmů a výdajů byla vybrána obec zhruba se stejným počtem obyvatel Česká Třebová. Ve sledovaném období se obě skupiny rozpočtu České Třebové pohybují na nižších hodnotách. Například v roce 2012 se celkové příjmy rovnaly 233 259 tis. Kč a celkové výdaje 225 609 tis. Kč, podobných hodnot je dosahováno v celé časové řadě.

V Uherském Brodě mezi rokem 2011 a 2012 je značný rozdíl mezi celkovými příjmy a výdaji, kdy obě skupiny poklesly. V případě příjmů je rozdíl o 267 175 tis. Kč a v rámci výdajů o 349 940 tis. Kč.

Graf 2 - Vývoj jednotlivých příjmů v roce 2011 a 2012 (v %)

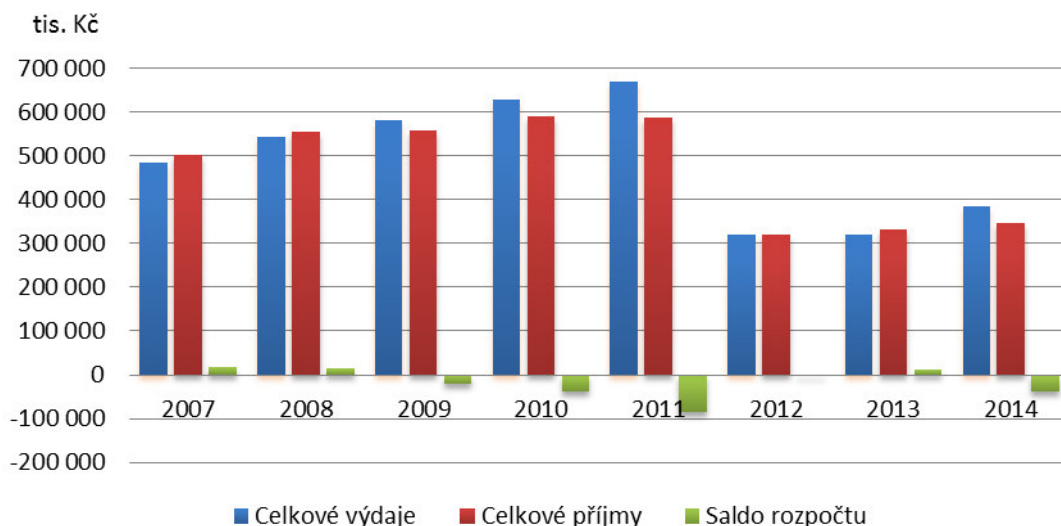

Zdroj: www.mfcr.cz, vlastní zpracování, 2015

Je zcela zřejmá procentuální změna jednotlivých kategorií příjmů. Největší změnu zaznamenala kategorie dotací, přesněji neinvestiční přijaté transfery od veřejných rozpočtů ústřední úrovně, kdy v roce 2011 činily 232 646 tis. Kč a v roce

následujícím poklesly na 49 635 tis. Kč. Naopak daňové příjmy v roce 2012 zaznamenaly růst o 25,2 procentuálních bodů.

Graf 3 - Vývoj rozpočtu v letech 2007–2014

Zdroj: www.mfcz.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

4.2.1 Analýza příjmové strany rozpočtu

Mezi nejstálější skupiny příjmů patří příjmy daňové a nedaňové. Naopak druhé dvě skupiny prokazují jasně klesající charakter. Největší podíl na celkových příjmech mají dotace, které tvoří 46,48 % díky jejich významným a převyšujícím částkám v prvních letech sledovaného období, na druhém místě s 42,60 % jsou daňové příjmy. Nedaňové příjmy zauímají místo třetí s 8,22 % a nejmenší podíl na celkových příjmech mají kapitálové příjmy s 2,70 %. V porovnání s Otrokovicemi, což je město ležící také ve Zlínském kraji zhruba se stejným počtem obyvatel, Uherský Brod dosahuje vyšších částek pouze v dotacích a velmi podobných hodnot v rámci nedaňových příjmů. Otrokovice daňové příjmy drží v rozmezí 200 000–250 000 tis. Kč. Kapitálové příjmy mají velmi kolísavý charakter, kdy v roce 2007 dosahovaly 41 238 tis. Kč, následující rok byl zaznamenán pokles na 4 020 tis. Kč.

Tabulka 5 - Vývoj jednotlivých příjmů rozpočtu v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

	Daňové příjmy	Nedaňové příjmy	Kapitálové příjmy	Dotace
2007	192 583	34 378	10 397	265 495
2008	211 834	37 540	25 344	280 904
2009	180 941	31 135	16 796	330 191
2010	195 799	36 902	17 592	339 622
2011	203 087	41 257	1 204	340 751
2012	190 953	42 599	13 616	71 956
2013	215 388	43 774	9 231	63 925
2014	225 130	44 069	8 133	70 073
CELKOVÉ	1 615 715	311 655	102 312	1 762 917

Zdroj: www.mfcz.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

Daňové příjmy

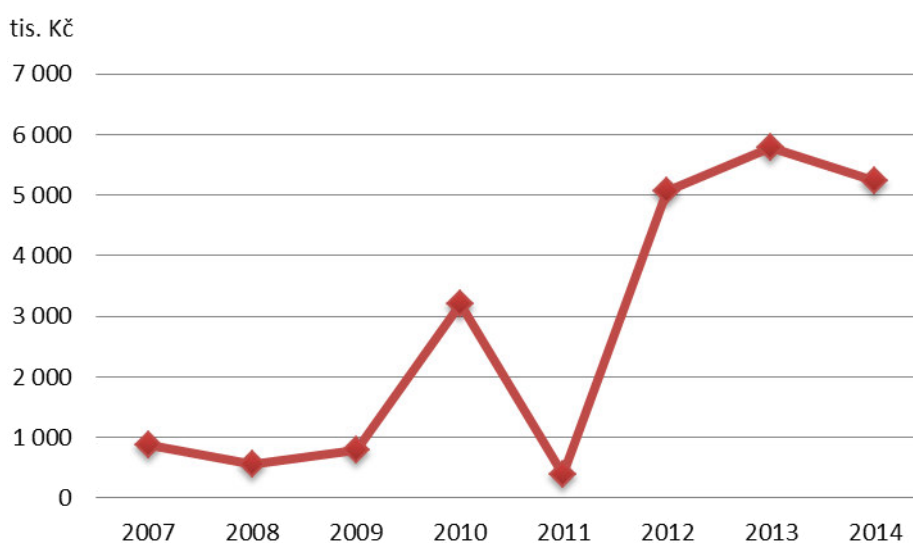
Jedná se o nejvýznamnější skupinu příjmů s relativně stálým vývojem. Tato dominantní pozice, zejména v posledních letech, je způsobena změnou sociální politiky, která vedla k oslabení přijatých transferů, a také vlivem politiky hospodářské. Svého maxima dosáhla v roce 2014, kdy se daňové příjmy rovnaly 225 130 tis. Kč, naopak minima dosáhla v roce 2012. Z této kategorie příjmů má největší vliv daň z přidané hodnoty, která v celém sledovaném období dosahuje největších hodnot. Druhou velkou skupinou jsou daně z příjmu fyzických a právnických osob, které mají jako zbytek skupin relativně stálý charakter. Tomuto charakteru se od roku 2009 lehce vymykají místní poplatky z vybraných služeb a správní poplatky. Jedna z položek, patřící do správních poplatků, byla vyčleněna a zařazena do místních poplatků. Přesněji se jednalo o poplatky z provozovaných výherních přístrojů, kdy tento přesun způsobil nárůst místních poplatků v roce 2009 oproti roku minulému o 5 034,39 tis. Kč. Lze tedy konstatovat, že obecně převažují sdílené daně, které jsou přerozdělovány na základě kritérií zmíněných v kapitole 3.3.3 Rozpočtové určení. I přes mírný pokles obyvatel se však podíl sdílených daní na daňových příjmech jeví jen s mírným poklesem.

Nedaňové příjmy

Tato skupina patří mezi příjmy s rostoucím charakterem. Svého maxima dosáhla v roce 2013 a minima v roce 2010. Naprosto největší podíl na nedaňových

příjmech tvoří příjem z pronájmu majetku, který prokazuje lehce rostoucí charakter, přičemž největších hodnot dosahuje v posledních třech sledovaných letech. Velmi zajímavou skupinou jsou příjmy z vlastní činnosti, které se z 882,43 tis. Kč v roce 2007 vyšplhala až na 5 793,17 tis. Kč v roce 2013. Na tomto zvýšení má značný vliv zavedení placeného parkovného v centru Uherského Brodu.

Graf 4 - Příjmy z vlastní činnosti v letech 2007–2014

Zdroj: www.rozpocetobce.cz, vlastní zpracování, 2015

Do sankčních poplatků, které mají značně kolísavý charakter, nejvíce zasahuje odbor dopravy. Výnosy z finančního majetku a přijaté vratky transferů a ostatní příjmy z finančního vypořádání předchozích let jsou v Uherském Brodě skupiny se stálým charakterem.

Kapitálové příjmy

Tuto skupinu příjmů, tvoří dvě kategorie a to příjem z prodeje dlouhodobého majetku, vyjma drobného a přijaté příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku, přičemž většinový podíl tvoří první skupina. Podrobný rozpis kapitálových příjmů je uveden v následující tabulce.

Tabulka 6 – Vývoj jednotlivých kapitálových příjmů v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

	Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	Přijaté příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku
2007	10 397	0
2008	25 095	249
2009	16 274	521
2010	16 255	1 317
2011	704	500
2012	13 616	0
2013	8 931	300
2014	8 133	0
CELKOVĚ	44 328	1 570

Zdroj: www.rozpočetobce.cz, vlastní zpracování, 2015

Jedná se o nestabilní kategorii, obzvláště v roce 2011, kdy město získalo z prodeje majetku mizivou částku. Na druhou stranu největší příjem byl dosažen v roce 2008. Stejně jako ostatní města i Uherský Brod se rozšiřuje a dochází k využívání greenfieldů. Konkrétní příklad je oblast Nad Zámkem, Babí Louka, Nový Újezdec, Úlehly a mnoho dalších, kdy došlo k vybudování nového urbanistického konceptu, osídlené zvláště mladými rodinami.

Dotace

Poslední a velmi nestálou skupinou jsou dotace. Lze je rozdělit dle charakteru na investiční a neinvestiční. Město může čerpat ze státního rozpočtu, státních mimorozpočtových peněžních fondů, evropských fondů a z rozpočtu Zlínského kraje, na úrovni ústřední či územní. Následující tabulka vyjadřuje procentuální zastoupení dotací k celkovým příjmům. V prvních pěti letech sledovaného území dotace tvoří více jak 50 % z celkových příjmů, jednalo se tedy o velmi významnou skupinu.

Tabulka 7 - Procentuální zastoupení dotací na celkových příjmech v letech 2007–2014 (v %)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
53 %	51 %	59 %	58 %	58 %	23 %	19 %	20 %

Zdroj: www.mfcr.cz, z obce, vlastní zpracování, 2015

V každém sledovaném roce převažují dotace z ústřední úrovně, převážně neinvestiční přijaté transfery, které slouží k neinvestičním akcím, kam se řadí poskytování sociálních dávek, příspěvky na zdravotnictví, školství či provoz městského úřadu. Pod 70 % neinvestiční transfery klesly poprvé v roce 2011, což pokračovalo i v následujících letech. Příčina klesajícího charakteru může být připsána změně sociální politiky, kdy se vyplácení nepojistných sociálních dávek začal vyplácet Úřad práce Uherský Brod.

Tabulka 8 – Přijaté transfery v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

	Neinvestiční přijaté transfery od VR		Investiční přijaté transfery od VR	
	ústřední úroveň	územní úroveň	ústřední úroveň	územní úroveň
2007	219 490	2 560	41 187	2 256
v %	83 %	1%	16%	1%
2008	250 374	2 250	22 414	5 864
v %	89 %	1%	8%	2%
2009	254 698	1 890	53 568	20 034
v %	77 %	1%	16%	6%
2010	265 035	3 929	53 531	17 125
v %	78%	1%	16%	5%
2011	232645	4 061	101 361	2 682
v %	68%	1%	30%	1%
2012	49 635	6 520	9 725	5 999
v %	69%	9%	14%	8%
2013	40 228	3 141	13 640	6 913
v %	63%	5%	21%	11%
2014	50 309	1 369	15 988	1 850
v %	72%	2%	23%	3%

Zdroj: www.rozpocetobce.cz, vlastní zpracování, 2015

Investiční příjmy mají kolísavý charakter, jedná se především o získání dotace na projekty obdržené z EU. V jednotlivých letech je tato skupina ovlivněna investičními záměry města, které EU spolufinancovala. Zvláště v posledních letech se město snaží využívat více dotací z EU, což se projevuje i na rostoucích investičních transferech. Například realizace dopravního terminálu, výstavba patrové parkoviště U Žlebu, rekonstrukce Střediska environmentálního vzdělávání Maršov, obnova parku Tyršovy sady, Stezka městskou památkovou zónou či rekonstrukce a intenzifikace ČOV, revitalizace Nivničky a obnova Mlýnského

náhonu. Obzvláště v roce 2011 byl zaznamenán nárůst přijatých investičních dotací, neboť se prováděla velmi rozsáhlá rekonstrukce 3D Kina Máj a výstavba přístupové lávky u dopravního terminálu. Většina těchto záměrů zpřijemňuje život ve městě.

Financování vybraných projektů

V návaznosti na velmi finančně náročná léta Uherského Brodu se následující kapitola věnuje investičním akcím, které probíhaly v rámci časové řady.

První rozsáhlý projekt, který byl vybrán, proměnil chátrající park na moderní v dnešní době oblíbené místo k relaxaci a trávení volného času. Jednalo se o obnovu parku Tyršovy sady, která započala v roce 2009 a byla získána dotace z EU v hodnotě 8152,41 tis. Kč.

Tabulka 9 - Investiční projekt (v Kč)

Architektonické řešení obnovy parku Tyršovy sady Uherský Brod	
Příspěvek EU	8 152 415
Finanční prostředky z rozpočtu regionální rady:	473 942
Finanční prostředky z rozpočtu obce/obcí:	1 522 298

Zdroj: www.risy.cz: a, vlastní zpracování, 2015

Další projekt zpřijemnil místním občanům dostupnost do centra, nákupního střediska, vlakového nádraží a gymnázia. Přístupová lávka vystavěna v roce 2009 je první část rozsáhlého projektu. Projekt s názvem Dopravní terminál – etapa II. pokračuje v roce 2015, kdy dochází k přemístění autobusového nádraží k vlakovému.

Tabulka 10 - Investiční projekt (v Kč)

Dopravní terminál Uherský Brod - přístupová lávka	
Příspěvek EU	19 298 203
Finanční prostředky z rozpočtu regionální rady:	1 121 905
Finanční prostředky z rozpočtu obce/obcí:	3 603 549

Zdroj: www.risy.cz: b, vlastní zpracování, 2015

V roce 2010 byl zahájen projekt revitalizace Nivničky a obnova Mlýnského náhonu, který byl dokončen v roce 2012. Hlavním cílem bylo vytvořit zařízení na ploše za Slováckými strojírnami, které by disponovalo výpustným vlastnostmi.

Tabulka 11 - Investiční projekt (v Kč)

Revitalizace Nivničky a obnova Mlýnského náhonu	
Příspěvek EU	9 830 385
Finanční prostředky ze státních fondů:	578 258
Finanční prostředky z rozpočtu obce/obcí:	1 156 516

Zdroj: www.risy.cz: c, vlastní zpracování, 2015

Stezka městskou památkovou zónou Uherský Brod je velmi zdárný projekt, který může přilákat turisty a zvednout tak příjmy městu. Jedná se o vytvoření jednotného systému značení turisticky atraktivních míst. Uherský Brod se tak zveřejnil nejen pro místní obyvatele, ale pro také širokou veřejnost. Stezka umožňuje využití také handicapovanými lidmi. Památná zóna je oživena zvukovými zařízeními a odpočinkovými posezeními.

Tabulka 12 - Investiční projekt (v Kč)

Stezka městskou památkovou zónou Uherský Brod	
Příspěvek EU	1 679 553
Finanční prostředky z rozpočtu regionální rady:	97 641
Finanční prostředky z rozpočtu obce/obcí:	313 623

Zdroj: www.risy.cz: d, vlastní zpracování, 2015

Poslední a nejvíce finančně náročný projekt Revitalizace Masarykova náměstí byl dokončen na podzim 2014. Tato rekonstrukce si zvolila za hlavní cíl snížit výškové rozdíly a vytvořit tak maximálně bezbariérové využití. Rekonstrukci také doprovázela obnova laviček, odpadkových košů, výsadba zeleně a oprava placeného parkoviště přímo na náměstí.

Tabulka 13 - Investiční projekt (v Kč)

Revitalizace Masarykova náměstí	
Příspěvek EU	16 517 735
Finanční prostředky z rozpočtu obce/obcí:	17 482 265

Zdroj: www.risy.c: e, vlastní zpracování, 2015

4.2.2 Analýza výdajové strany rozpočtu

Výdaje jsou úzce spjaty s příjmovou stranou rozpočtu, zvláště jsou ovlivněny přijatými dotacemi, což se projevilo v investičně náročných letech 2009, 2012 a 2011. V těchto letech běžné i kapitálové výdaje dosahují nejvyšších částek. Na druhou stranu po roce 2011, kdy značně přijaté transfery poklesly, poklesly také běžné i kapitálové výdaje. Procentuálně běžné výdaje zaujímají 74 % a kapitálové výdaje 11 % z celkových výdajů. Nutno podotknout, že Uherský Brod hospodaří se svými prostředky zdárně. Běžné příjmy, které byly vypočteny jako součet daňových, nedaňových a neinvestičních transferů v každém roce převýšily běžné výdaje o více jako 50 tis. Kč.

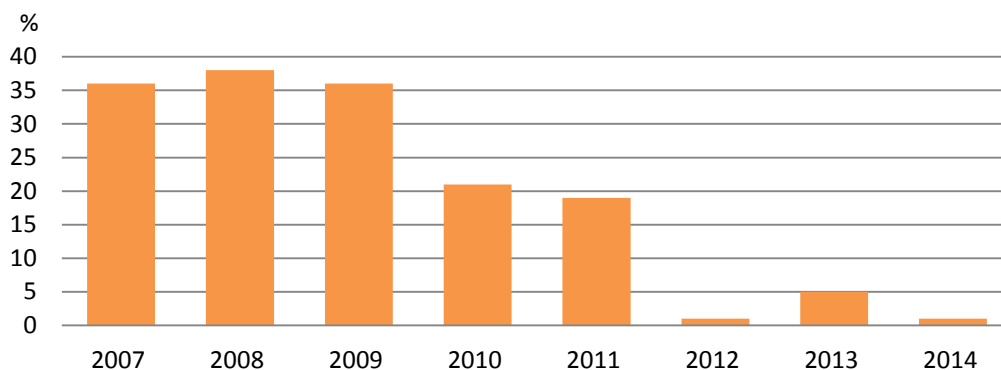
Tabulka 14 - Vývoj jednotlivých výdajů v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

	Běžné výdaje	Kapitálové výdaje	Výdaje celkem
2007	391 395	94 206	485 601
2008	443 088	99 207	542 296
2009	438 478	141 586	580 065
2010	442 867	186 575	629 442
2011	424 362	245 766	670 128
2012	238 466	81 723	320 188
2013	241 054	79 115	320 169
2014	253 106	131 211	384 316
CELKOVĚ	2 619 709	406 604	3 547 889

Zdroj: www.mfcz.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

Výdaje lze členit také dle druhu. Z tohoto pohledu mají zajímavý charakter výdaje na sociální věci. Mezi tyto výdaje patří dávky na pomoc v hmotné nouzi, zdravotně postiženým občanům či ostatní dávky sociálního zabezpečení. V roce 2012 nastala zásadní změna, která opět souvisí se sociální politikou, neboť od 1. 1. 2012 se přestala vyplácet jedna z nejvýznamnější skupiny výdajů – sociální dávky.

Graf 5 - Podíl výdajů na sociální věci v letech 2007–2014 k celkovým výdajům dle druhu

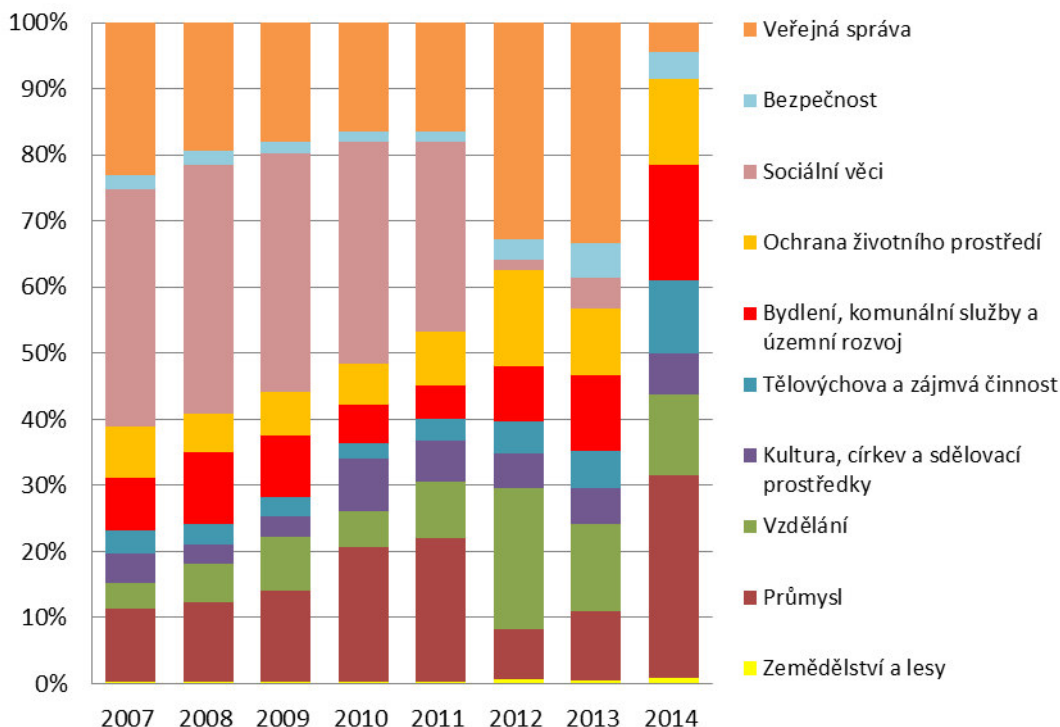

Zdroj: www.rozpocetobce.cz, vlastní zpracování, 2015

Druhou významnou skupinou výdajů je veřejná správa, mezi kterou se řadí obecné výdaje z finančních operací, finanční vypořádání minulých let, finanční prostředky pro volby do místního zastupitelstva a ve všech letech převažující výdaje z činnosti místní správy.

V roce 2012 je zaznamenán růst výdajů v kategorii vzdělání, neboť v tomto roce došlo ke kompletní rekonstrukci umělecké školy a opravě základních škol. V tomto roce došlo také k nárůstu výdajů v rámci ochrany životního prostředí, hlavně díky vyšším výdajům v rámci péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň. Průmysl zaznamenal nárůst hlavně díky vyšších investic do pozemní komunikace, konkrétně oprava silnice v ulici Močidla, výstavba cyklostezky či již zmiňovaná lávka u autobusového terminálu v kapitole financování vybraných projektů.

Graf 6 – Vývoj výdajů dle druhu (v %)

Zdroj: www.rozpocetobce.cz, vlastní zpracování, 2015

Město Uherský Brod každoročně vydává peněžní prostředky na podporu kulturních aktivit ve městě. Finanční prostředky jsou vynakládány na pěvecký sbor Dvořák, dětský folklorní soubor Olšavěnka, dětský pěvecký sbor Comenius, občanské sdružení Oldšavěnka, divadlo Brod a další. Tato podpora v každém roce dosahuje jiných částek a zahrnuje například finance na pořízení záznamu, cestovné, dopravu, propagační materiál, kulisy či krojové součásti. Kromě kulturních aktivit město finančně podporuje také aktivity sportovní. Město finančně pomáhá TJ Spartaku, ČSK UB fotbalovému oddílu, hokejovému klubu UB, sportovnímu klubu 1. AC, TJ Sokol a mnoho dalších. Z čehož kluby financují sportovní pobyty, stravu, drobné odměny, startovné, úhrady rozhodčím či pronájem hal.

Tabulka 15 - Financování aktivit ve vybraných letech (v Kč)

<i>Finanční podpora kulturních aktivit v roce 2010</i>	
Pěvecký sbor Dvořák	40 000
Dětský folklorní soubor Olšavěnka	20 000
Dětský pěvecký sbor Comenius	30 000
Občanské sdružení Oldšavěnka	25 000
Folklorní soubor Rozmarýn	10 000
Divadlo Brod	55 000
<i>Finanční podpora sportovních aktivit v roce 2009</i>	
TJ Spartak	192 000
ČSK UB fotbalový oddíl	200 000
Hokejový klub UB	105 000
Sportovní klub Sokol	230 000
Sportovní klub 1. AC	269 000
Orel Jednota UB	195 000

Zdroj: www.ub.cz, vlastní zpracování, 2015

4.2.3 Monitorující ukazatele

Na základě usnesení vlády ČR Ministerstvo financí provádí výpočet soustavy informativních a monitorujících ukazatelů – SIMU. Tento výpočet je prováděn každoročně pro všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace. Následně jsou výsledky, vycházející vždy z údajů k 31. 12. příslušného roku, zhodnoceny. Mezi monitorující ukazatele je zařazena běžná likvidita a ukazatel zadluženosti (*mfc, online, 2008*).

Likvidita

Jedná se o vyjádření kolika korunami z celkových oběžných aktiv je kryta jedna koruna krátkodobých závazků, jinými slovy kolikrát je možné uspokojit věřitele, v případě přeměny oběžných aktiv na hotovost (*financni-analyza.webnode, online, 2011*). Doporučená hodnota je větší než jedna. Obce, s běžnou likviditou v intervalu $<0,1>$ jsou povinni po obdržení dopisu od Ministerstva financí podat zprávu, kde tento stav zdůvodňují a součástí je také stanovisko zastupitelstva dané obce (*mfc, online, 2008*).

Tabulka 16 - Oběžná aktiva, krátkodobé závazky a běžná likvidita v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

	Oběžná aktiva	Krátkodobé závazky	Běžná likvidita
2007	42 659	21 977	1,94
2008	51 084	22 139	2,31
2009	48 281	17 532	2,75
2010	66 242	107 534	0,62
2011	46 806	139 432	0,34
2012	62 031	133 506	0,44
2013	96 892	155 311	0,62
2014	82 155	66 582	1,25

Zdroj: www.mfcr.cz, vlastní zpracování, 2015

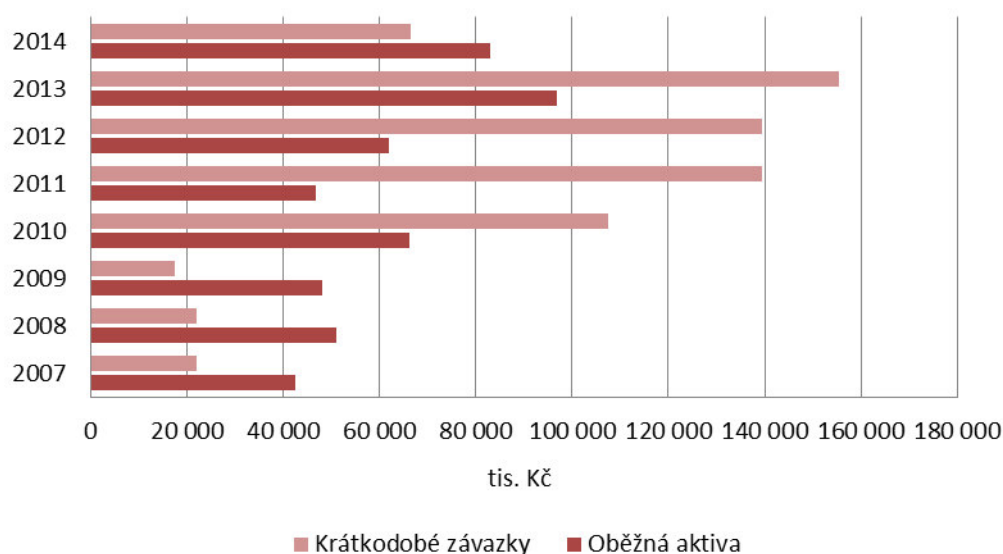
Pozn: tučně zvýrazněny hodnoty jsou pod požadovanou hodnotu 1

Uherský Brod v prvních třech letech sledovaného období dosahuje uspokojivých výsledků. V roce 2008 běžná likvidita dosahuje hodnoty 1,94 a v následujících dvou letech dokonce překročí hodnotu 2. Ovšem od roku 2010 lze zhodnotit Uherský Brod z hlediska likvidity velmi neuspokojující. Situace se změnila v důsledku rapidního nárůstu krátkodobých pohledávek, neboť běžná likvidita je vyjádřena podílem oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Tento žalostný stav lze připsat rozsáhlých investičním projektům, které byly již zmíněny. Zvýšená projektová aktivita přiměla město přijímat finanční výpomoci. Důsledkem nebyla pouze klesající likvidita, ale také rychlejší růst krátkodobých závazků nad oběžnými aktivy. Největší skok je tedy mezi rokem 2010 a 2011, kdy došlo k nárůstu oběžných aktiv o 17 961 tis. Kč. Tento rozdíl lze připsat nárůstu krátkodobých a také výraznější změně krátkodobého finančního majetku. Dělitel, v tomto případě, krátkodobé závazky vzrostly o 90 002 tis. Kč. Nárůst je tak markantní, hlavně z důvodu vysokých záloh na dotace, které v roce 2010 činily 10 202 tis. Kč. Naprosto rozdílných částek je dosahováno v položce dodavatelé, kdy v roce 2009 se jednalo o výdaj s hodnotou 5 730 tis. Kč a v roce 2010 již o 67 656 tis. Kč.

Nejnižšího výsledku likvidity bylo dosaženo v roce 2011. Došlo k poklesu oběžných aktiv o 19 436 tis. Kč a opětovnému vzrůstu krátkodobých pohledávek. Následující rok 2012 zaznamenal mírné zlepšení, díky růst oběžných aktiv a poklesu krátkodobých závazků. V tomto roce poklesl deficit a vznikaly volné finanční prostředky, které byly ukládány na účet, neboť tato položka vzrostla

z 25 767 tis. Kč na 44 054 tis. Kč v roce 2012. Uherský Brod také nakoupil ceniny, které činily 601 tis. Kč. O další zlepšení se postaral rok 2013, které pokračuje i poslední rok 2014, kde se hodnota dostala do požadovaného intervalu. Opět bylo provedeno porovnání s Otrokovicemi. V rámci likvidity si po celou časovou řadu vede mnohem lépe, v žádném roce likvidita Otrokovic neklesla pod hodnotu 1.

Graf 7 - Vývoj oběžných aktiv a krátkodobých závazků v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

Zdroj: www.mfcr.cz, vlastní zpracování, 2015

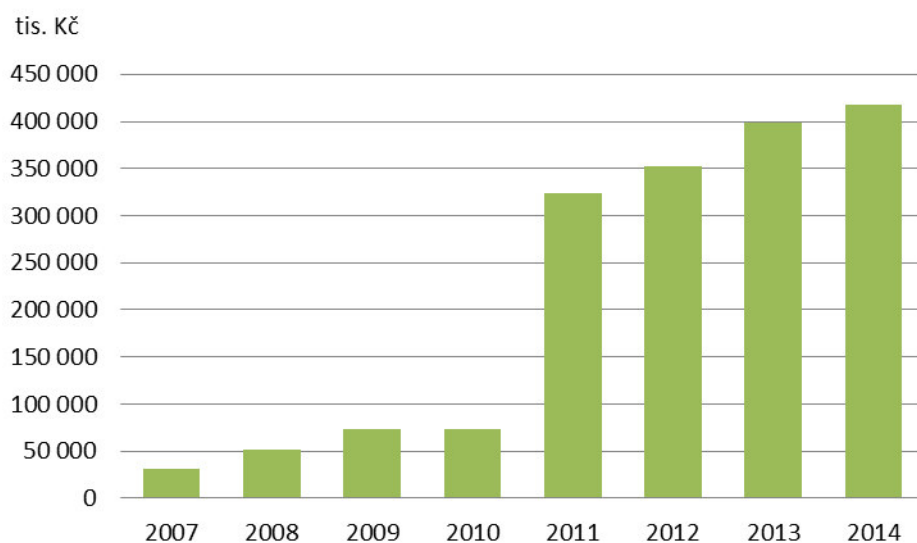
Zadluženost

Další ukazatel, který je Ministerstvem financí sledován, je ukazatel zadluženosti, kterému *Provazníková (2009)* věnuje kapitolu ve své knize. Díky historickému vývoji obce získaly samostatnost a možnost nakládat s finančním a nemovitým majetkem. Ovšem potřeba rozvoje obce byla finančně velmi náročná a nepostačily běžné příjmy, a tak se od roku 1993 začaly obce obracet na kapitálový trh. Od tohoto roku zadluženost obcí roste a v roce 2007 se vyšplhala na 79,2 miliard korun. Obce se snaží svůj dluh snižovat a využívají k tomu zdroje jako: bankovní úvěry od peněžních ústavů, výnosy emitovaných komunálních dluhopisů či nenávratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu a ze státních fondů.

Rostoucí zadluženost se týká také Uherského Brodu. Pro výpočet ukazatele, sledovaného Ministerstvem financí, je potřeba analyzovat cizí zdroje a celková aktiva. Vývoj cizích zdrojů v celém sledovaném období vykazuje rostoucí

charakter. Rozdíl mezi hodnotami v roce 2007 a rokem 2013 činí 368 147 tis. Kč. Velmi výrazný skok nastal mezi lety 2010 a 2011, který zapříčinil růst krátkodobých a dlouhodobých závazků a přijatých záloh na dotace. Aktiva celkem dosáhly nejvyšší hodnoty v roce 2010 a v celé časové řadě dosahují podobných hodnot.

Graf 8 - Cizí zdroje v letech 2007–2014

Zdroj: www.mfcr.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

Vývoj těchto dvou kategorií se podepsal na zadluženosti, která je vypočtena podílem cizích zdrojů k celkovým aktivům. Hranice stanovena Ministerstvem financí je 25 %. Uherský Brod se této hranici přiblížil nejbližší v roce 2013, kdy se zadluženost rovnala 16 %. I když v porovnání s prvními lety sledovaného období v pozdějších letech docházelo k nárůstu zadluženosti, je to opět důsledek investic, ne špatného hospodaření s penězi. Uherský Brod v porovnání s Otrokovicemi dosahuje vyšších hodnot, ale pouze v posledních pěti letech. Naopak Otrokovice zadluženost, ve stejně dlouhé časové řadě, drží okolo 10 %, kdy nejnižší hodnota je 6 %, za to Uherský Brod v prvních čtyřech letech zadluženost držel v rozmezí 1–3 %.

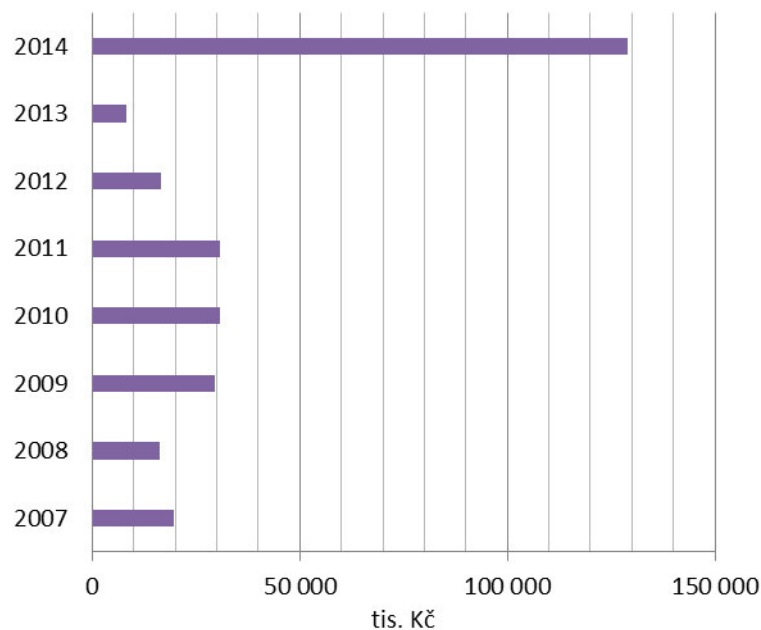
Tabulka 17 - Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1%	2%	3%	3%	15%	15%	16%	12%

Zdroj: www.mfcr.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

Dluhová služba, která vyjadřuje součet úroků (položka 5141) a uhrazených splátek dluhopisů a půjčených prostředků. Dluhová služba svého maxima dosáhla 2011, kdy se rovnala 30 759 tis. Kč. Velmi podobných hodnot, dosahovala také v roce 2009 a 2010, opět se jedná o investičně náročné roky. Ukazatel lze také procentuálně vyjádřit podílem celkové dluhové služby a celkových příjmů. Tento ukazatel se pohyboval v rozmezí 2–6 %.

Graf 9 - Dluhová služba celkem v letech 2007–2014

Zdroj: www.mfcz.cz, dokumenty z obce, vlastní zpracování, 2015

Zvýšená dluhová služba je ovlivněna výrazným nárůstem splátek dlouhodobých přijatých půjčených prostředků o 14 211 tis. Kč. Hodnota s následujícími lety vykazuje rostoucí charakter, který je připsán úvěrům určeným k financování projektů. Změna nastala v roce 2012, kdy nastal pokles, který pokračoval v roce 2013. Ovšem rok 2014 je dluhové služba dosáhla svého maxima, díky nárůstu položky 8124 v rozvaze uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjček.

5 Diskuze

Z pohledu celkových příjmů, lze zhodnotit město jako uspokojující. V prvních dvou sledovaných letech bylo dosaženo přebytkového rozpočtu, poté se město pouští do finančně velmi náročných investičních záměrů, které tuto situace obrátily. Od třetího sledovaného roku, roku 2009, se rozpočet stává deficitní. Jediná výjimka je zaznamenaná v roce 2013, kdy se na jeden rok rozpočet stal opět přebytkový. Tento stav byl zapříčiněn sníženou investiční aktivitou a zároveň dosažením nejvyššího provozního přebytku za celé sledované období. Město získalo možnost vkládat volné peněžní prostředky na bankovní účet, který zaznamenal růst. V následujícím roce se rozpočet stává opět deficitní z důvodu rozsáhlých projektů, mezi které patří revitalizace náměstí. Nutno poznamenat, že z hlediska kvality života obce tyto investiční akce přispěly k jejímu zvýšení. Docházelo k rekonstrukci často využívaných míst, které byly v dezolátním stavu, či byl život v obci ulehčen, jako tomu napomohla přístupová lávka. Tento deficit nelze přisuzovat špatnému stylu hospodaření, ale naopak snaze místním občanům vytvořit příznivější život v obci. Druhá strana rozpočtu, celkové výdaje, logicky ve zmíněných letech převyšuje.

Velmi významná událost v roce 2011 zapříčinila rapidní snížení obou stran rozpočtu. Jednalo se o již zmíněnou sociální politiku v kapitole 4.2.1 - analýza příjmové strany rozpočtu, přesněji v podkapitole dotace. Nastala situace, kdy všechny nepojistné sociální dávky včetně podpory v nezaměstnanosti začal vyplácet Úřad práce Uherský Brod. Následně se snížilo procentuální zastoupení přijatých transferů o více jako 30 procentuálních bodů.

Pro zhodnocení finanční situace byly využity monitorovací ukazatele finanční analýzy. Prvním ukazatelem se stala běžná nebo také celková likvidita. Tato schopnost pokrývat krátkodobé závazky je ve většině sledovaných let kritická. Nejlepších výsledků dosahovala na počátku časové řady, kdy oběžná aktiva převládala nad krátkodobými závazky. Ovšem právě díky rozsáhlým investicím začaly krátkodobé závazky růst rychleji než oběžná aktiva a likvidita dosahovala velmi nízkých hodnot. Tato příčina je připsána přijatých zálohám na dotace, které převyšují nad ostatními položkami krátkodobých závazků. Od roku 2011 se likvidita pomalu zvyšuje do požadovaných hodnot. V roce 2014 dokonce opět převažují oběžná aktiva nad krátkodobými závazky a likvidita překročila hodnotu jedna.

Druhým ukazatelem se stala zadluženost, přesněji podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům. Jedná se o ukazatel, který je sledován Ministerstvem financí a je doporučeno nepřekračovat hodnotu 25 %. Aktiva v Uherském Brodě vykazovala relativně stabilní charakter, oproti tomu cizí zdroje ve všech letech zaznamenaly charakter rostoucí, který je opět připisán investičním akcím. Na tomto rostoucím charakteru se podepsaly již zmíněné přijaté zálohy na dotace a dlouhodobé úvěry. Z celkového hlediska zadluženost Uherského Brodu ve sledovaném období nepřekročila hranice 25 %, takže situaci lze hodnotit jako uspokojující. Na druhou stranu je zaznamenán nárůst, který je nutno pohlídat, aby se ke kritické hranici nepřiblížila.

5.1 Návrhy na zvýšení příjmové strany

Vzhledem k situaci popsané výše, je přední se zaměřit na zvýšení příjmů, aby se rozpočet města brzy dostal do situace, kdy bude přebytkový. V posledních letech dosahují největší částky daňové příjmy. Ovšem jejich vývoj obce nemůže většinou ovlivnit. Největší zastoupení mají sdílené daně, kdy výše plynoucí do rozpočtu obce, je ovlivněna na základě vyhlášky Ministerstva financí o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částkách celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů, velikostí obce a počtem obyvatel.

Z daňových příjmů lze do jisté míry ovlivnit místní poplatky. Tyto poplatky upravuje zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, které jsou stanoveny a vybírány na základě obecně závazné vyhlášky vydané příslušnou obcí. Konkrétně lze doporučit zvýšení poplatku za psa. Sazby se liší v závislosti na bytové jednotce majitele psa. Poměrně vyšší částky platí majitelé bytových domů o 3 a více bytových jednotkách, kdy poplatek činí za kalendářní rok 1 000 Kč a 1 400 Kč za druhého a dalšího psa. Výše poplatku je zhodnocena jako přiměřená, stejně jako tomu je v případě, že majitel psa je držitel invalidního, starobního, sirotčího či vdovského důchodu, kdy se jedná o symbolickou částku 200 Kč za jednoho psa a 300 Kč za druhého a dalšího psa. K částečnému navýšení příjmové strany může přispět zvýšení poplatku za psa majitelům, kteří žijí v rodinných domech. Nyní se platí 500 Kč za prvního a 700 Kč za dalšího psa. Při zvyšování poplatku je důležité dbát na přiměřenost, aby nedocházelo k velkému finančnímu zatížení obyvatel. Zvýšení by bylo o 300 Kč za prvního a o 400 Kč za dalšího psa. Nejednalo by se o

velké finanční zatížení občanů, a ani v jednom případě nepřekračuje zákonem zvolené maximum 1 500 Kč za rok.

Jedna z dalších možností je zvýšení daně z nemovitosti, která spadá pod svěřenou daň. Na základě zák. č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti je stanoven koeficient pro výpočet daně z nemovitosti. Nejnovější obecní vyhláška Uherského Brodu v rámci daně z nemovitosti, byla vydána v roce 2005 a má platnost do 20. 08. 2015. V blízké době vyprší platnost a vyvstává možnost zvýšit koeficienty o jednu kategorii, což je umožněno obecnou vyhláškou obce a tím zvýšit příjmy do obecního rozpočtu. Nutno se ovšem zamyslet nad negativními dopady na místní občany.

Další z navrhovaných opatření může být zvýšení ubytovací kapacity. Vzhledem k tomu, že tomuto poplatku nepodléhají přechodně ubytovaní studenti a žáci, zdravotnická či lázeňská zařízení a také sociální a charitativní ubytovny je možné zvážit navýšení tohoto poplatku. V současné době se v Uherském Brodě na základě obecně závazné vyhlášky č. 04/2011, o místním poplatku z ubytovací kapacity vybírají za každé využití lůžko a den 2 Kč. Opět nebude dosaženo maximální částky, stanovené zákonem, které je 6 Kč za den a využití lůžko. Ideální by bylo zvýšit poplatek o 2 Kč za každé využití lůžko a den.

V rámci nedaňových příjmů je navrženo zvýšit poplatek za parkovné v centru města, což je jeden z hlavních příjmů v kategorii příjmů z vlastní činnosti. Parkovné je placeno dle zón, které jsou rozlišeny na základě vzdálenosti do centra. Uherský Brod sice musel vynaložit finanční prostředky na zakoupení parkovacích automatů, tato investice se ovšem vyplatila a nyní se jedná o relativně stabilní příjem. Bez velké újmy, parkujících v zóně jedna, je navrženo zpoplatnit parkovné ve všech dnech v týdnu (nyní zdarma neděle), přičemž víkendy ponechat za sníženou cenu 10 Kč za hodinu. Poté v zóně 3 zvýšit poplatek na 20 Kč za všední den.

Podporou kulturních akcí, lze získat další peníze do rozpočtu, navíc by se mohlo město zviditelnit a přilákat množství turistů. Pravidelně je pořádáno množství plesů, poutí, jarmarků, koncertů živé hudby či divadel. V mnoha případech město vybírá dobrovolné vstupné. Vybrané peníze poté slouží například na charitativní účely či jako finanční prostředky pro další kulturní vyžití. I když mnohdy výdaje na podporu kulturních akcí mohou zatěžovat výdajovou stranu rozpočtu, jsou určitě zapotřebí. Zvyšuje se tak kvalita života a určitě by se město těmito akcím v budoucnu nadále věnovat, a také se zaměřit na dotace na podporu kultury, či dotace ze Zlínského kraje, které by výdaje, placené městem, mohly snížit.

Díky kulturním akcím vzniká prostor pro prodej místních výrobků. Může se jednat o reklamní předměty města s historickým podtextem, které mohou do příjmů drobnými částkami také přispět.

V nedávno době bylo zrekonstruováno Kino Máj, bohužel je využíváno jen pár dní v týdnu. V minulém roce byla zaznamenána snaha prostory využívat i k jiným účelům, například ochutnávka veganské kuchyně či dny pro maminky s dětmi. Tímto směrem by se město mělo vydat i v budoucnu. Stejným způsobem lze využívat i jiné prostory jako Sokolský areál, kde by mohly být pravidelně uspořádány akce pod širým nebem. Tento areál je ohraničen, proto je zde možnost zajistit výběr vstupného, což by se projevilo v nárůstu místních poplatků. Jedna z možností jsou koncerty místních kapel či folklorních souborů, které město finančně podporuje.

V neposlední řadě je dobré zaměřit se vytvoření kvalitního strategický plán rozvoje obce, neboť se jedná o jeden ze základní dokument, ve kterém jsou vyjádřeny investiční aktivity obce. Dokument může sloužit pro seznámení občanů s projekty, a také pro získání dotace. Je velmi důležité, aby se obec soustředila na projekty, které přinesou příjmy a nebudou pro obec v budoucnu finanční zátěží. Toto doporučení je zmíněno především v návaznosti na projekt aquaparku CPA Delfín, kdy městu Uherský Brod hrozila pokuta 29 milionů Kč za porušení finanční kázně. Neboť bylo rozhodnuto o využívání alternativních zdrojů tepla pro provoz, který bohužel musel být doplněn o další zdroj. Původní zdroj zajišťoval pouze 30 % spotřeby. Tato chyba se projevila ve výši provozních nákladů a ceně vstupného.

5.2 Návrhy na snížení výdajové strany

Velmi chvályhodné jsou investiční záměry zaměřeny na úspory energie, které byly podpořeny příspěvky z EU a snižují tak výdajovou stranu. Jako konkrétní příklad je uveden projekt na úsporu energie Domu Kultury, Slováckých strojírny, Sportovní haly Havřice a mnoho škol či školek. Výsledkem je většinou výměna stávajících oken, zateplení fasády či oprava střechy. Investiční záměry se stejným účelem by měly být nadále podporovány. Obec sice vynakládá finanční prostředky pro zajištění těchto projektů, lze je ale hodnotit jako ty, které mají v budoucnu velký význam.

V kategorii energie lze také pojednávat o dodavateli energie pro město. Uherský Brod odebírá energii od společnosti E.ON energie, a.s.. Jedná se o dlouhodobého

dodavatele. Možnost jak vytvořit prostor pro úspory je výběrové řízení na nového dodavatele energie, vzhledem k široké nabídce konkurentů.

Město vybírá poplatek za provoz systému shromažďování, sběry, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Výše poplatku je vypočten na základě skutečných nákladů a počtu obyvatel. Konkrétně v Uherském Brodě poplatek činí 500 Kč. Ve vybraných letech vzniká rezerva a příjmy jsou vyšší než výdaje. V rámci této kategorie je navrženo tyto prostředky využít ve prospěch životního prostředí. Například vynaložit prostředky a věnovat se chování obyvatel v rámci třídění odpadů, zlepšit informovanost a vzdělanost obyvatel ve prospěch třídění odpadu či odstranit z prostředí černé skládky.

Město se snaží přilákat další investory a firmy do svého města či poskytovat vhodné prostory pro spolupracující firmy dominantních zaměstnavatelů. Mezi ně patří Česká zbrojovka a Slovácké strojírní, které zaměstnávají velkou část obyvatel. Jeden z důkazů je průmyslová zóna, která vznikla na volném prostranství za zmiňovanými Slováckými strojírnami. Dochází k výstavbě nových firem, které o tuto oblast jeví zájem. Pro Uherský Brod je to jen dobře, neboť vznikají nová pracovní místa a zvedá se tak atraktivnost města. V roce 2013 se pojednávalo o výstavbě další průmyslové zóny mezi Uherským Brodem a Bánovem. Tento návrh by se měl ještě projednat, jelikož by vznikl nový prostor pro investory, nová pracovní místa a možné stěhování mladého produktivního obyvatelstva do Uherského Brodu, kvůli práci a tím zabránit snižujícímu se počtu obyvatelstva.

6 Závěr

Úkolem každé obce je snaha efektivně hospodařit s finančními prostředky a zároveň zajišťovat kvalitní život v obci. Tuto zodpovědnost si na sebe berou orgány obce, které si místní občané volí sami. Bakalářská práce byla zpracována pro město Uherský Brod ve sledovaném období, které bylo zvoleno od 2007–2014, jednalo se tedy o osmiletou časovou řadu.

Cílem bakalářské práce bylo zhodnocení hospodaření vybrané municipality s finančními prostředky. Ke splnění cíle byly naplněny cíle dílčí.

V prvním dílčím cíli bylo využito přes 20 literárních zdrojů a také zdroje internetové. Hlavním úkolem byla definice základních pojmů, které s tématem bakalářské práce úzce souvisí. Jedním z hlavních pojmů byla definice obce, územního rozpočtu, kvality života a trvale udržitelného rozvoje.

V následujícím cíli byla provedena analýza příjmové a výdajové strany a výpočet finančních ukazatelů, z čehož byla zjištěna dobrá finanční situace s drobnými nedostatky. Nedostatky byly zaznamenány hlavně v rámci běžné likvidity, kdy vypočtené hodnoty v některých letech poklesly pod přípustný limit. Uherský Brod má však druhý ukazatel – zadluženost pod kontrolou. Hodnoty ani v jednom sledovaném roce nedosáhly stanového maxima.

Třetí dílčí cíl spočíval ve vytvoření návrhů. Zohledněna byla také demografická analýza, která prokázala, že se jedná o menší město, kde každou vykonanou změnu místní obyvatelé pocítí. Dle vypočtené extrapolace, bez ohledu na odborné statistické metody, je odhadován klesající počet obyvatel. Pokles je ovšem zaznamenán také na straně celkových příjmů a naopak nárůst celkových výdajů, což se projevuje v deficitním charakteru rozpočtu. Z těchto východisek poté byly navrženy návrhy na zlepšení situace v obci, které byly zaměřeny především na zvýšení příjmů. Jeden z návrhů spočíval ve zvýšení kategorií v rámci daňových příjmů, konkrétně místní poplatky. Dále se práce soustředila na nalezení možných výdělků pomocí kulturních akcí či navýšení poplatku za parkovné. V návrhové části byla obsažena také kapitola, která se snažila o snížení výdajové strany rozpočtu.

Na základě splnění všech tří dílčích cílů byla zhodnocena celková finanční situace obce. Výzkumná otázka byla položena následovně: „*Hospodaří město Uherský Brod efektivně s finančními prostředky?*“. Ze zjištěných výsledků v rámci dílčích cílů mohla být tato otázka zodpovězena. Celkové hospodaření obce je zhodnoceno jako dobré, i přes zhoršení situace (prohlubující se deficit)

v posledních letech. Tento stav je logicky vysvětlen velkými investičními zásahy. V současném roce 2015 probíhá další rozsáhlý projekt, takže se nedá předpokládat výrazné zlepšení zvláště v oblasti likvidity. Na druhou stranu město k financování projektů využívá zejména cizí zdroje, lze tedy v budoucnu s poklesem projektové aktivity zaznamenat pozitivní vývoj a návrat do přebytkového rozpočtu. Dojde totiž k úplnému vyčerpání úvěrového rámce a nárůstu volných prostředků.

7 Seznam obrázků

Obrázek 1–7 Schéma rozpočtového určení

Obrázek 8 – Schéma příjmů rozpočtu

Obrázek 9 – Schéma výdajů rozpočtu

Obrázek 10 – Schéma poměrových ukazatelů

Obrázek 11 – Schéma organizační struktury městského úřadu

8 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Orgány obce dle typu obce

Tabulka 2 – Příjmy územního rozpočtu

Tabulka 3 – Vývoj počtu obyvatel v letech 2007–2014

Tabulka 4 – Celkové příjmy, výdaje a saldo rozpočtu v letech
2007–2014 (v tis. Kč)

Tabulka 5 – Vývoj jednotlivých příjmů v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

Tabulka 6 – Vývoj jednotlivých kapitálových příjmů v letech
2007–2014 (v tis. Kč)

Tabulka 7 – Procentuální zastoupení dotací na celkových příjmech v letech
2007–2014 (v %)

Tabulka 8 – Přijaté transfery v letech 2007–2014 (v tis. Kč)

Tabulka 9–13 Investiční projekt (v Kč)

Tabulka 14 – Vývoj jednotlivých výdajů v letech 2007–2014 (v Kč)

Tabulka 15 – Financování aktivit ve vybraných letech (v Kč)

Tabulka 16 – Oběžná aktiva, krátkodobé závazky a běžná likvidita v letech
2007–2014 (v tis.Kč)

Tabulka 17 – Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)

8 Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj věkových kategorií v letech 2007–2014

Graf 2 – Vývoj jednotlivých příjmů v roce 2011 a 2012

Graf 3 – Vývoj rozpočtu v letech 2007–2014

Graf 4 – Příjmy z vlastní činnosti v letech 2007–2014

Graf 5 – Podíl výdajů na sociální věci v jednotlivých letech 2007–2014
k celkovým výdajům dle druhu

Graf 6 – Vývoj výdajů dle druhu (v %)

Graf 7 – Vývoj oběžných aktiv a krátkodobých závazků v letech 2007–2014

Graf 8 – Cizí zdroje v letech 2007–2014

Graf 9 – Dluhová služba celkem v letech 2007–2014

9 Seznam použité literatury

9.1 Knižní zdroje

- ARMSTRONG, Harvey a Jim TAYLOR. *Regional economics and policy*. 3rd ed. Oxford [England]: Blackwell, 2000, x, 437 s. ISBN 0-631-21657-x.
- BRUNDTLANDOVÁ, G.H. a kol.: *Naše společná budoucnost*. Praha: Akademie, 1991. 297 s. ISBN 80-85368-07-2.
- ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, 165 s. ISBN 978-80-87197-00-4.
- HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 239 s. ISBN 978-80-7419-106-0.
- HILLMAN, Arye L. *Public finance and public policy: responsibilities and limitations of government*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2003, xiii, 766 p. ISBN 0-521-80641-0.
- JÁČ, Ivan. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010, 203 s. ISBN 978-80-7431-038-6.
- KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2013, 236 s. ISBN 978-80-247-4456-8.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje : Podle reformy veřejné správy v roce 2000*. Zdeněk Koudelka. Praha : Linde, 2000. 228 s. ISBN 80-7201-250-9.
- LEDNICKÝ, Václav. *Tvorba strategie územního celku*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2003, 141 s. ISBN 80-248-0468-9.
- MOLDÁN, B. *(Ne)udržitelný rozvoj ekologie*. Praha:Karolinum, 2003, 133 s., ISBN8024607697.
- NÁTR, Lubomír. *Rozvoj trvale neudržitelný*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005, 102 s. ISBN 80-246-0987-8.
- NOVOTNÝ, Vladimír. *Územní samospráva a její organizace*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, 63 s. ISBN 80-86754-42-1.
- PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územních samosprávných celků*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 178 s. ISBN 80-210-1997-2.

- PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Vyd. 1. Praha : ASPI Publishing, 2002. 441 s. ISBN 80-86395-21-9
- PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2004, 375 s. ISBN 80-7261-086-4.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktual. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- REDLICOVÁ, Radka. *Regionální ekonomika: pro bakalářské studium*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013, 131 s. ISBN 978-80-7375-779-3.
- RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, c2011, 143 s. ISBN 978-80-247-3916-8.
- SEDLÁČEK, Jaroslav, Eva HAMPLOVÁ a Vladimír ÚRADNÍČEK. *Finanční analýza*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 190 s. ISBN 80-210-1775-9.
- SHAH, A. *Local public financial management*. Washington, D.C.: World Bank, 2007b. 263 s. ISBN 978-08-2136-937-1.
- TOTH, Petr. *Ekonomika měst a obcí*. 1.vyd. Praha: VŠE, 1998, 194 s. ISBN 80-7079-693-6.
- VAĎUROVÁ, Helena a Pavel MÜHLPACHR. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005, 143 s. ISBN 80-210-3754-7.
- VAVROCHOVÁ, Simona a Petr KUŠ. *Územní samosprávné celky*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Institut pro veřejnou správu Praha, 2012, 119 s. ISBN 978-80-86976-26-6.

9.2 Internetové zdroje

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Charakteristika SO ORP Uherský Brod* [online]. 2014 [cit. 2015-03-3] Dostupné z: http://www.czso.cz/xz/redakce.nsf/i/charakteristika_so_orp_uhersky_brod
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Počet obyvatel v obcích* [online] 2013 [cit. 2015-03-03] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/1301-13>
- DATABÁZE ARISweb MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/aris/>

- DATABÁZE MONITOR MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online].
Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2013/>
- DATABÁZE ÚFIS MINISTERSTVA FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.info.mfcr.cz/ufis/>
- FINANČNÍ ANALÝZA: *Likvidita* [online]. 2011 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://financni-analyza.webnode.cz/ukazatele-likvidity/>
- FINANČNÍ SPRÁVA: *Schéma rozpočtové určení daní* [online]. 2013 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpocetoveho_urceni_dani_2013-2015.pdf
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Monitoring hospodaření obcí – SIMU* [online]. 2008 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2008/monitoring-hospodareni-obci-simu-2008-13760>
- MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PRO CELOU ČESKOU REPUBLIKU: *Současnost obce a občanská vybavenost* [online]. 2009 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.mistopisy.cz/soucasnost_uhersky-brod_8835.html
- PROJETY EU. *Regionální Informační servis* [online]. 2012. a. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=41438>
- PROJETY EU. *Regionální Informační servis* [online]. 2012. b. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=41363>
- PROJETY EU. *Regionální Informační servis* [online]. 2012. c. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=64317>
- PROJETY EU. *Regionální Informační servis* [online]. 2012. d. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=41364>
- PROJETY EU. *Regionální Informační servis* [online]. 2012. e. [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=124640>
- ROZPOČET OBCE: *Uherský Brod* [online]. 2000 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://www.rozpocetobce.cz/seznam-obci/592731-uhersky-brod>

- FONDY A GRANTY EU. *Strategické plánování*. [online]. 2008 [cit. 2015-04-05].
Dostupné z: http://www.econsulting.cz/strategicke_planovani.html
- UHERSKÝ BROD OFICIÁLNÍ STRÁNKY. *Historické události* [online]. 2003. a. [cit. 2015-03-14].
Dostupné z <http://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=29&expandMenu=6>
- UHERSKÝ BROD OFICIÁLNÍ STRÁNKY. *Organizační struktury* [online]. 2003. b. [cit. 2015-03-14].
Dostupné z: <http://www.ub.cz/pages.aspx?rp=2.1&id=17&expandLevel=2&nodesLevel=99&showAll=0&expandMenu=25>
- UHERSKÝ BROD OFICIÁLNÍ STRÁNKY. *Výběr zasedání* [online]. 2009. b. [cit. 2015-03-19].
Dostupné z: http://www.ub.cz/dzr_archive.aspx?rp=124&subject=zastupitelstvo&expandMenu=87
- UHERSKÝ BROD OFICIÁLNÍ STRÁNKY. *Výběr zasedání* [online]. 2010. b. [cit. 2015-03-17].
Dostupné z: http://www.ub.cz/dzr_archive.aspx?rp=124&subject=zastupitelstvo&expandMenu=87

9.3 Právní předpisy

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) 128/2000 Sb.,
ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

9.4 Další zdroje

Materiály finančního odboru města Uherský Brod

10 Seznam použitých zkratk

- ČR Česká republika
- EU Evropská unie
- FO Fyzická osoba
- PO Právnícká osoba
- SR Státní rozpočet
- VR Veřejný rozpočet